

Hekkesesongen 2014

Sjøfugler i Karmøy

Årsrapport 10

Mink- og sjøfuglprosjektet

Arnt Kvinnesland

Karmøy Ringmerkingsgruppe

Innhold

Innledning	3
Påvirkningsfaktorer	4
Været	4
Næringsforholdene	9
Minkjakta	14
Predatorer	15
Andre påvirkningsfaktorer	19
Ternekoloniene	22
Gjennom sesongen	22
Kolonidagbok	25
Kart over koloniene	32
Bestandstall for 2014	33
Bestandsutvikling 2005-14	34
Sjøfuglreservatene	36
Jarstein	36
Ferkingstadøyane	36
Urter	37
Andre hekkeplasser	38
Trekkende sjøfugler	39
Hekkende sjøfugler – fotoglimt	43
Vinterbestander	45
Ringmerking	50
Til ettertanke	55
Vedlegg: Rapport fra Jarstein	56

Forsidefoto: Ung makrellterne (i forgrunnen) og voksen på raste- og fiskeplass på Husøy. 21.7.14.

Rapporten er laget av Arnt Kvinnesland (AKV) som også har tatt bildene (når ikke annet er nevnt). Ferdigstilt 10.10.14. Forkortinger benyttet for observatører/jegere med mange bidrag til rapporten/minkfangsten: KSK Kjell-Sigve Kvalavåg, OKB (Oskar K. Bjørnstad), KMA (Kenneth Mardal), ØSL (Øistein Sletten).

Takk til alle som bidro med observasjoner, tellinger, ringmerking og minkjakt i 2014. Takk til naturforvalter i kommunen, Peder Christiansen, for den årlige inspirasjonssamlingen på rådhuset hvor minkjegere og andre som er engasjert i prosjektet møtes for å gjøre opp status og legger nye planer. Oskar K. Bjørnstad som leder Karmøy Ringmerkingsgruppe har bidratt med observasjoner, merketall og tilleggsrapport fra Jarstein. Fylkesmannen i Rogaland har bidratt med økonomisk støtte på kr 30 000 til dekning av utgifter knyttet til feltarbeid og uttak av mink. Vi takker for denne bistanden til bevaring av det biologiske mangfoldet.

Bidrag og tips ønskes til neste årsrapport. Dersom du tar bilder under minkjakt eller observerer noe som kan være av verdi for å belyse hva som skjer blant sjøfuglene våre, så send inn tekst og/eller foto til okb@fugler.net. Rapportering av rev og mår er også ønskelig.

Kontakt oss. En kontaktliste med jegere som kan være med på utrykninger med hunder eller feller er oppdatert på kommunens nettsider.

Kort fortalt: Den varme sommeren 2014 ble et svært godt produksjonsår for makrellterna med rundt 230 unger på vingene, men bare en middels god sesong for rødnebbterna som oppdro i overkant av 100 unger. Antall hekkepar for makrellterna lå rundt gjennomsnittet for de siste årene på vel 200 par. Rødnebbterna hadde også i år flere hekkepar enn makrellterna, men likevel under halvparten av bestanden fra rekordåret 2009 da antallet overgikk 800 par. Krykkja led åpenbart av matmangel i år også, og ingen unger vokste opp. Havhestkoloniene var sterkt plaget av havørn, noe som førte til en spolert hekkesesong. På den positive sida kan nevnes mange unger av hettemåke, ærfugl, siland og gravand. Minkjegerne gjorde igjen en formidabel innsats. Spesielt vil vi nevne Kenneth Mardal som var med på å ta ut over 50 mink i løpet av sesongen

Innledning

Sjøfuglåret 2014 ble betraktelig bedre enn fjoråret for ternene. En mild vinter og vår etterfulgt av en rekordvarm sommer førte uventet til mer åte i sjøen enn året før da vinteren var uvanlig kald og temperaturen i det meste av Nordsjøen lå under normalen ut hekkesesongen. Katastrofeåret for rødnebbterna i fjor var trolig grunnen til at færre ankom og gikk til hekking i

Karmøy i 2014, men de som satset hos oss i år, lyktes i større grad enn i fjor. Makrellterna med langt færre hekkepar enn rødnebbterna, fikk likevel mange flere unger på vingene. 2014 ble et toppår for makrellterna med over 200 unger på vingene. Flygende predatorer som hubro, hønsehauk og vandrefalk er effektive bremser på mulighetene for bestandsvekst hos ternene. Til tross for hardt og langvarig jakttrykk på minken er den langsiktige trenden for begge terneartene negativ. Næringsknapphet må ta en del av skylda for dette, spesielt for rødnebbterna sin del.

Krykkja klarte seg ikke i år heller. Av ca. 75 hekkepar (Skudeneshavn og Jarstein) kom ikke en eneste unge på vingene. Årsaken var etter alt å dømme matmangel. Spørsmålet er hva krykkja trenger av føde som andre sjøfugler klarer seg uten. Med unntak for krykkje og havhest, tyder våre observasjoner på at de øvrige sjøfuglene hadde et normalt produksjonsår i 2014. Havhesten i de to store koloniene på Urter og Ferkingstadøyane, ble i år forstyrret mer enn noen gang av havørn, med den følge at hekkeresultatet ble det bedrøveligste siden koloniene ble etablert for over 40 år siden. Ivrige og dyktige jegere klarte med få unntak å hindre mink i rasere ternekolonier i år. Hardest rammet ble Flataskjer-kolonien på Salvøy, 40 par rødnebbterner ble frarøvet egg og unger. Framgangen for ærfugl, siland og gravand som hekkfugler ser ut til å fortsette. Generelt ble det en strevsom sesong for de store måkene, til tross for mye åte bl.a. i Karmsundet, var dødeligheten blant unger av grå- og sildemåke for eksempel i Hydro-kolonien unormalt høy. Hettetmåken lyktes derimot. Kolonien i Bøvatnet produserte i overkant av 200 unger – takket være lokal innsats mot minken.

Vinteren 2013/14 ble så godt som is- og snøfri og gav våtmarksfugler som vadere og måker tilgang på makk og småkryp i strender, sumper og enger. Fra årsskiftet og utover vinteren var det imidlertid mange stormfulle perioder som tok hardt på, og dødeligheten på enkelte arter av sjøfugler rundt Nordsjøen var høy. Døde fugler ble skylt i land på Karmøy-strendene til langt ut i mars. Vår og sommer ble værmessig gunstig for sjøfuglene, men en svært tørr juni måned kan ha påvirket næringstilgangen negativt for bl.a. tjeld, fiskemåke og sildemåke som har meitemark som en viktig del av dietten.

Selv om det bare ble konstatert ett hekkende par med havørn i Karmøy i 2014, var det mange ørner til stede i skjærgården. Denne havhestungen på Ferkingstadøyane 28.7 var en av få som (ennå) ikke var blitt ørnemat. Havørnbildet er fra Torvastad, 22.5.14.

Påvirkningsfaktorer

Været

Avslutningen av 2013 ble mild og stormfull, en grønn desembermåned med temperaturer ved juletider oppe i +10 grader, helt annerledes en forrige vinter. En endeløs rekke med kraftige lavtrykk, i blant med vind av storm styrke og vel så det, var nok en hard påkjenning for sjøfuglene. Hele siste halvåret av 2013 lå middeltemperaturen hos oss over normalen, og i desember drøyt 3 grader over. Det falt dobbelt så mye nedbør som en normalt i julemåneden, nesten alt som regn.

Stormfulle dager på Hemnes i desember 2013. Det er nesten ikke til å skjønne hvordan sjøfuglene klarer å skaffe seg mat og unngå å bli ofre for de ville kreftene som står mot dem dag og natt. I bakevja innenfor moloen samlet det seg tydeligvis næringsemner som tiltrakk seg gråmåker (øverst), haveller (til venstre nede) og ærfugl, svartand og havelle (t.h.).

Første uka av januar ble værmessig lik desember: mildvær og løvtrykkskø med sørlige vinder av kuling styrke, mye regn og høyt tidevann. 6.1 ble ei ung, forkommen krykkje funnet på Austre Karmøyveg mens det ennå var mørkt. Etter nattas uvær og etter ukevis med uvær, var det slutt på kreftene. Den var helt avmagret og hadde ikke muskelkraft nok til å lette.

Samme myra på Sund januar 2013 (t.v.) og 2014. Kanskje er det også samme hegren. Forrige vinter var myra bunnfrosset og snødekket og hadde ikke noe å tilby av mat, men i januar 2014 fant hegren det den var ute etter – hva det nå enn var den stappet i seg.

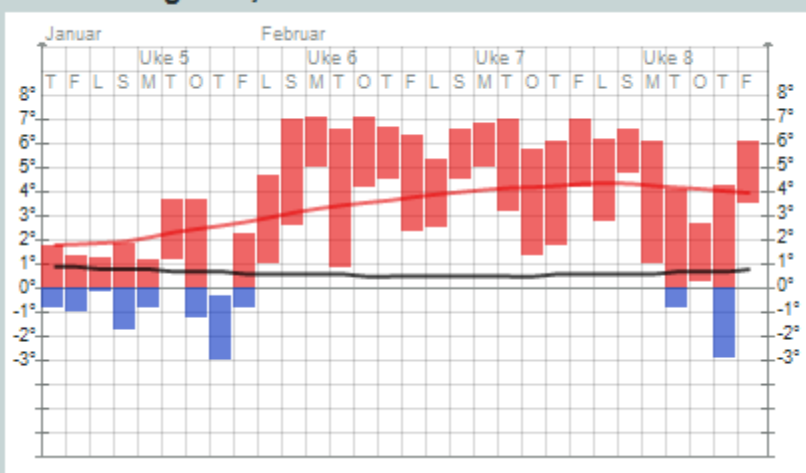
Fra rundt 10.1 endret værmønsteret seg ved at et høytrykk bygget seg opp over det nordlige Skandinavia og begynte å sende minusgrader sørover. For Rogaland ble lavtrykkspausen kortvarig. Etter snøvær hele dagen 12.1 gikk temperaturen over null igjen og lavtrykkene fra vest presset hardt på og gav oss dagevis med SØ-kuling igjen. Ikke før 29.1 roet vinden seg og vi fikk dager med langfjære for første gang på lang tid. Døgntemperaturen gjennom siste del av januar svinget rundt null. Ved utgangen av måneden var de fleste ferskvann tilfrosset. Mildvær med regn satte inn ved månedsskiftet og 3.2 kom temperaturen opp i 8 grader. All snøen smeltet og isen på vatnene gikk

Fiskemåke (på vingene) i snøvær og gråmåke på isen på Hilleslandsvatnet. Til tross for en del frostdager fra ca. 10.1 og ut måneden, frøs ikke alle ferskvann helt igjen, og måker og andre arter kunne finne mat på åker og eng hele januar. Mange gråmåker, men også fiskemåker og noen svartbaker tok matpausene sine i søre enden av Hilleslandsvatnet hvor det var litt ly for sørøsten.

fort i oppløsning, og bondens enger var fortsatt grønne. Per 12.2 dominerte ennå SØ-kulingen med tilhørende tungt skydekke og perioder med regn. Storbritannia hadde sin våteste vinter på 250 år! Etter et lite opphold i sørøstkulingen rundt 20.2 fortsatte været i samme spor som tidligere i vinter: gråvær, perioder med mye regn og sterk vind.

Siste 30 døgn: 23. januar – 21. februar

Rød strek viser lufttemperaturen for perioden 23.1-21.2.2014, mens svart viser gjennomsnittet for et normalår. Som en ser ligger temperaturen langt over normalen. Med dette ble vinteren 2013/14 den rake motsetningen av foregående vinter da temperaturen lå tilsvarende under normalen på det kaldeste. (Kilde/graf: yr.no , værdata fra Haugesund Lufthavn, Karmøy).

Selv om de aller første tjeldene ankom tidligere enn i fjor, synes ikke gråvær og vind å være pådrivere for tidlig trekkankomst eller hekkeaktiviteter. Det var f.eks. ikke flere vipere på plass per 22.2, og det var liten aktivitet i den store gråmåkekolonien på Hydro sist i februar, hvor det enkelte år med snø på bakken har vært større aktivitet på samme tid. Fuglene synes å komme tidligere i vårstemning av klarvær og stille enn av gråvær og vind – temperaturen synes å spille mindre rolle.

Langs strendene av Biscaya-bukta (i Spania og Frankrike) ble det i februar funnet det tidobbelte antall døde lundefugler i forhold til normalen for denne tida på året. Det er Britisk Museum som kommer med opplysningene basert på ringmerka lunder på De britiske øyer. En stor del av de britiske lundene bruker Biscayabukta til næringsområde før de vender hjemover for å hekke. Det er godt mulig at det også finnes norske lundefugler blant disse.

Søravinden og det milde været fortsatte hos oss. Plaskregn hele dagen 24.2, men sol mye av dagen 25.2 og hele 11 grader på det varmeste! 3 krykkjer ble observert virrende rundt over Vorråvågen 24.2, og de 4 tjeldene der hadde ikke fått selskap av flere. Knoppsvaneparet ordnet med det gamle reiret på Indreholmane/Søylå på Bygnes. 2 tjelder på Åkrasanden 25.2 og gravandparet ble sett på Stavasanden for første gang i år.

Omlegging av værforholdene fra 9.3 med et snev av høytrykk passerende sør for oss. Oppklarning og noen vårlige dager, 11.3 med +8°C. Forrige vinters kaldeste dag ble målt denne datoen med -10,4C (på Helganes)! Mildværet fortsatte framover mot midten av mars, men nedbør og gråvær satte en pause i ankomsten av flere trekkfugler. Men de siste dagene har det ankommet mye tjeld, flere sandlo og sildemåker. Gråhegrene har inntatt kolonier fra i fjor.

Vestlige vinder, gråvær, en del regn og rundt 8 grader preget dagene rundt midten av mars. Mange tjelder fant veien over Nordsjøen disse dagene. Her litt av flokken på 81 sammen med de vanligste måkene, gråmåke og svartbak, på Stavasanden 16.3.14.

Til venstre: Død havhest skylt i land på Åkrasanden 21.3.14. Ikke så store tall med døde sjøfugler ble funnet på Karmøys strender etter vinteren 2014, men artene var mange og havhest (som vanlig) blant de tallrikkeste. T.h.: Lomvi rammes alltid når sjøfugl dør vinterstid – særlig i forbindelse med oljesøl. Denne ble funnet på strand på Syre sammen med tre andre arter. 11.3.14.

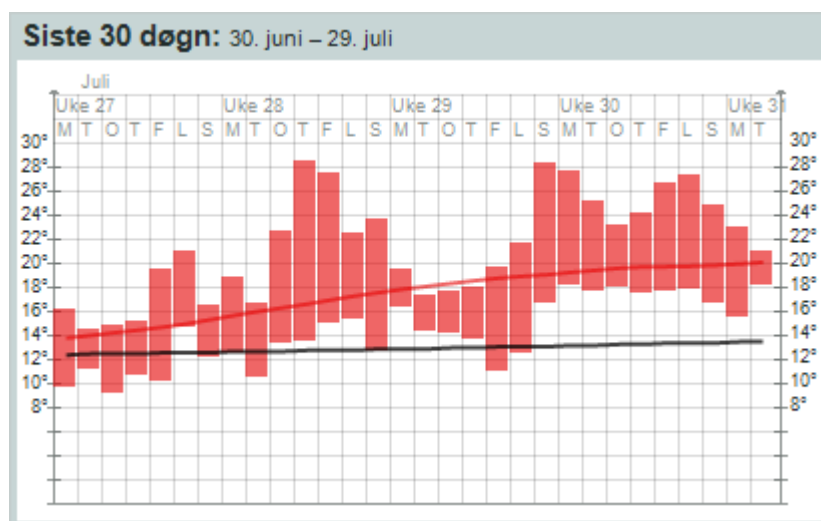
Gjennom hele mars og første del av april ble snittemperaturen liggende godt over normalen for årstida. Fra 18.4 fikk vi en høytrykksoppbygging fulgt av årets høyeste temperaturer. Om det var værforholdene eller mattilgangen eller en kombinasjon av disse, så virket i alle fall krykkjene i fuglefjellet i Skudenes å ha en god start ved at de tilbrakte hele dagene i kolonien etter at de ankom.

Hettemåkene i den store kolonien i Bøvatnet derimot, var av og på. På det meste var det nesten 200 måker til stede, men ennå per 17.4 kunne det være perioder da det ikke var en eneste hettemåke. Også de andre småkolonien i Tjøsvollvatnet og på Litle Sanholmen har stått tomme det meste av tida etter at de første hettemkene viste seg der i begynnelsen av mars. 20.4 var det full aktivitet i hettemåkekolonien i Bøvatnet med reirbygging og paring. Det varme og rolige høytrykksværet fortsatte inn i siste uka av april.

Mai startet relativt kjølig med -2°C målt på flyplassen natt til 1.5. Etter lang tid uten regn, kom omslaget 7.5 med nedbør hele dagen og kjølig. Vekslede, relativt kjølig vær med laveste temperatur ned mot +4C i andre uka av mai, men høytrykk fra 17.5 brakte varmluft med seg og temperaturen passerte 20°C 18.5. Algeoppblomstring, blågrønnalger, i Karmsundet fra midten av mai.

Høytrykk og rolige vindforhold fra ca. 20.5 og ut måneden. Flere dager med over eller rundt 20°C. Sommervarmt vær og litt regn innimellom fortsatte nesten uavbrutt til medio juni. Fra 14.6 startet en lengre periode med kjøligere vær og nordvest vind, men stort sett klarvær. Langvarig nordvestkuling er erfaringsmessig dårlig for overflatefiskere som terner og krykkjer. Småfisken går åpenbart dypere når pålandsvinden hersker. Men ingen rødnebbterner har ennå unger, og styrken på vinden har mye å si. Mot slutten av juni roet nordavinden seg og det er ingen tegn til problemer i ternekoloniene.

Med juli begynte et våtere værlag. Natt til 7.7 kom det store nedbørsmengder, noe som kan være dødelig for små terneunger. 9.7: Sjelden Karmøy-vær: 28°C, vindstille. Kortvarige voldsomme regnskyll med torden 17.7. Heretter vendte sol og varme tilbake og sydenværet fortsatte måneden ut.

Juli 2014 ble den varmeste måneden noen gang registrert i Rogaland. Svart strek angir normaltemperatur, rød årets gjennomsnitt. Sjøen var også uvanlig varm. Nordsjøen var blant de havområdene i verden med størst avvik fra normaltemperatur.

Et hissig lavtrykk med navnet Lena, fulgt av tropestormen «Bertha» førte til dramatisk værendring 9.-14.8 med øst- og sørlig storm, mye regn og etter hvert temperaturfall. Det førte store mengder av mange arter vadefugler til strendene våre (se artsobservasjoner).

Næringsforholdene

T.v.: Det er kjent at sammenhengende uvær over lang tid fører til sjøfugldød i Nordsjøen vinterstid. Høye bølger og urolig sjø tærer på kreftene og gjør det problematisk for mange å finne nok mat. Her er et offer, en sjørre skylt i land på Likessanden 26.12.13. Brystbeinet var som en kniv – uten muskelmasse. Alle reserver var brukt opp. T.h.: Ærfugl skyllet på land på Hemnes, 6.1.

T.v.: Krykkje funnet forkommen på fv 511 på Snørteland 6.1.14. Etter nattas storm var de siste kreftene tatt ut og alle fettreserver var oppbrukt. Den døde etter kort tid i forpleining. T.h: Alkekonge kjørt ned i asfalten ved Europrip, Bygnes. Sjøfugler utmattet av uvær og kanskje lite mat tror tydeligvis at våt asfalt er stille vann – og lander der i mørket – for å bli trafikkofre. 1.2.14.

Økning i antall gråmåke, men også svartbak har blitt flere de første dagene av februar. Det er særlig ved Skudeneshavn økningen har skjedd, trolig som en følge av at fiskerester har havnet på sjøen under lossing av fisk ved Fryseriet. Under den kraftige sørøstvinden 2.2 fulgte noen knøttsmå, svarte småkryp med tang og tare som ble skylt på land bl.a. i Vikevågen (se bildene på neste side). Måker, ender og skjærpiplerker fråtset i godsakene. Måkene, inkludert fiskemåker, har også benyttet den grønne vinteren til å plukke meitemark på jordene.

Godt torskefiske ved Skudeneshavn fra rundt 20.2. 9.3: Silda begynner å sige inn mot Karmøy med fangster langs vestsida og i Veavågen. Fangstene viste seg å bli små og fisket kortvarig ved Karmøy.

Fest i fjæra. Skjærpiplerka øverst viser frem et av småkrypene som kulingen kastet på land mengder av sammen med tang og tare. Slikt småtteri er tydeligvis godteri for de store måkene også. Svartbak nede til venstre jakter i bølgene, gråmåken klar for å ta et krek på land. 2.2.14.

Kystfisket så ut til å lønne seg når været var på fiskernes side. Det ble tatt bl.a. mye torsk, lyr og hyse utenfor Karmøy i februar-mars. Inn med fangst: Karmøyfisk, 4.3.14.

19.3: Stor måkeaktivitet om dagene i Ferkingstad havn når fiskere kommer inn og sløyer fangsten. Det er særlig torsk og lyr og som landes både her og f.eks. i Skudeneshavn. Det har vært stille om sildefiske denne vinteren/våren. NVG-silda som det har vært fisket en del på ved Karmøy de siste årene ser ikke ut til å ha kommet så langt sør i 2014. Kan det ha sammenheng med den milde vinteren og høy sjøtemperatur som har ført til at silda stanset opp før den kom til Rogaland?

5.4: Krykkjene i kolonien i Skudeneshavn, så i år ut til å ha bedre næringstilgang enn i fjor. De har hatt tilhold i kolonien uavbrutt siden ankomsten rundt 25.3. Mot slutten av april var situasjonen mer usikker. 22.4 var det bare rundt 35 krykkjer i og ved kolonien og det var ennå ingen reirbygging. Kan

dette tyde på at mat begynner å bli vanskeligere å finne? Den første makrellterna innfant seg 21.4 – i Eidsbotn. En så pass tidlig ankomst kan varsle en god start på hekkesesongen. Denne ene observasjonen skulle ikke varsle en tidlig ankomst. Per 7.5 var det ennå ikke gjort ett funn av rødnebbterne og bare noen få funn

Både fugl og fisk. En laks spretter opp i lufta i det bildet blir tatt av terner på hekkeplassen i Sundsvika i Veavågen. 11.5.14.

makrellterne. De få ternene som var kommet per 10.5 syntes ikke å ha problemer med å finne mat. De fanget lett småfisk både ved Åkrasanden, Stavasanden og ved Salvøy. Ternene i Sundsvika kom til kolonien med fisk i alle slags størrelser. Tydeligvis gode næringsforhold.

Næringssituasjonen i sjøen er helt annerledes enn i fjor. Nå ses småfisk i sjøoverflata over alt og ternene har ingen problemer med å skaffe seg fersk føde. Kan mild vinter og vår være en fordel ved at livet i havet «blomstrer» opp tidligere og i tide for sjøfuglsesongen? Etter den ekstremt kalde vinteren i fjor fulgte i alle fall en «svart» hekkesesong med matknapphet. Motsatt av hva som er blitt hevdet: varmere vær og ikke kaldere- synes gunstig for livet i havet hos oss – og dermed gunstig for fuglenes næringstilgang.

Gunnar Gjertsen kunne 10.6 rapportere om store mengder sildeyngel ved Røyksund. I begynnelsen av måneden hadde sei jaget sild helt opp på land til lettvinnt mat for måkene. Ternene kunne bare vippe seg uti fjæra for å hente småfisk – de trengte ikke stupe! Folk i området kunne aldri huske så store mengder sildeyngel i sundet. Kanskje det er derfor årets største rødnebbternekoloni befinner seg nettopp her. Rødnebbterna synes å være en slags nomade – ulikt makrellterna – som ikke er spesielt stedbunden, men går til hekking der hvor mattilgangen er rikest. Kolonibytting blir vanligere med ustabile næringsforhold. Makrellterna som ikke synes å være så spesialisert i matfatet, trenger ikke flytte på seg fra sesong til sesong på samme måte.

Mye av småfisk som ternene fetet seg opp på denne sesongen var faktisk sild! Her ei rødnebbterne med et nyfanget eksemplar ved Kolstøvågen. 19.6.14.

Store mengder grønnglinsende småfisk i tett, raskt svømmende stim sett i Nordalsbotn 16.6. Om dette er sildeyngel, tobis eller brisling skal være usagt. Men makrellternene i området hadde i alle fall en fet dag. 24.6: Ingen av krykkjene i fuglefjellet i Skudenes synes ennå å ha unger og mange reir er åpenbart tomme. Merkelig om krykkjene også i år sliter med mat nok når til og med rødnebbternene klarer seg godt. 29.6: Etter merking i en del kolonier av begge terneartene, kan stor ungeoverlevelse konstateres så langt. Det synes fortsatt å være enkelt for ternene å skaffe ungene nok mat.

Ringmerking og kontroll av samtlige ternekolonier fra Kvalavåg til Veste, viste 6.7 at dødeligheten nå var økende. Særlig i makrellternekolonien på Sund var det mange (12) døde unger i alle aldre, helt opp til flygedyktig alder. Ingenting tydet på predasjon, så sult er nærmeste forklaring til dødeligheten. I tilsvarende stor koloni på Skifteskjer, Føynå, var det kun en død unge (ved siden av fjær som viste at hubro hadde vært på besøk). Det var også mange døde og døende unger av rødnebbterne på Veste, Haugesund og i Kvalavåg (ytte holmen). Det meste av fisken som ble observert i nebbet til makrellterneforeldre eller «mistet» i koloniene var stinte. Det kan derfor tenkes at den lokale bestanden av sildeyngel som har holdt begge terneartene opp til nå, var i ferd med å forsvinne.

Rødnebbternene i kolonien på Litle Sandholmen på Åkrasanden mater 7.7 med sildeyngel eller tobis (observert fra land). Krykkjene i kolonien i Skudeneshavn sitter på tomme reir, ikke en eneste unge vokser opp – akkurat som i fjor. Til forskjell for 2013 finner rødnebbternene mat i år og det er derfor underlig at ikke krykkjene klarer å livberge seg på samme næringskilder. Hva er det krykkja lever av som det ikke har vært nok av i sjøen de siste årene?

8.-9.7: Alt tyder på overflod av mat for begge terneartene etter å ha fulgt med på livet i koloniene Litle Sandholmen, Sund og Bygnes. Det bringes inn yngel av mange slag: sei/lyr, sild, tobis og stinte. Noe av maten tas like ved koloniene. Noen av ungene synes mette og avviser iblant mattilbud. Dødeligheten som foregikk hovedsakelig i løpet noen dager i første uka av juli, ser ut til å være over. Det ble matet med tobis/sild på Husøy 10.7. Også 18.7 ble det sett mating med sild hos rødnebbternene i Åkrasand-bassenget.

En av flere døde eller døende rødnebbterneunger på Veste 6.7. Svartbak går løs på en juvenil sildemåke på Hydro og dreper den mens fjorden er full av fisk. Det er ikke lett å skjønne. Er det matmangel som får svartbaken til å skaffe seg mat på denne måten, eller oppfører enkelte seg som ekte rovfugler uansett? 13.7.

18.7 Måkene på Hydro har produsert «all time low» i følge ringmerkere fra Karmøy RG. Det ble rekordlave merketall av alle arter. Blant måkene er det bare hettemåken som virkelig har fått uttelling denne sesongen. Med nok fisk i sjøen for andre sjøfugler, inkludert overflatefiskere som

terner og havhest, er det merkelig at måkene ikke har klart å finne nok føde. Tørken i juni kan ha gjort det vanskelig med tilgang på meitemark, men da burde også hettemåkene blitt rammet. En annen forklaring kan være at Borgaredalen ikke lenger forsyner de store måkene med matavfall. Uten søppelplassens tilbud på mat, blir kanskje måkebestandene i Karmøy nødt for å reduseres.

22.7 «kokte» det med småsild ved Husøy og en flokk med voksne og unge terner (fra Ramsvik-kolonien) rastet på en kai like ved matfatet som de forsynte seg flittig av. Men hvor var måkene? Fiskemåkeunger satt på samme kaien som ternene og tigget foreldrene om mat, men verken de unge eller foreldrene hadde noen som helst interesse av sildeyngelen. Hvorfor eter ikke fiskemåker fisk? Og de andre måkene i området enst heller ikke denne ressursen. Er det rart de lider av matmangel hvis de ikke vil ete fisk? Pølser servert på badestrender og kattemat på terrasser synes å foretrekkes!

Minkjakta

*Stor hannmink tatt i Gerpavika sør for Liknessanden 16.2. Mange fugleliv spart på strekningen Åkrasanden-Stavasanden til våren.
Foto: Per Kjartan Sevland.*

Sesongen ble innledet med det årlige møtet på rådhuset i Kopervik 22.1. Hele 20 ivrige jegere møtte opp, flere nye i faget. Det var også gjester utenfra med besøk fra Tysvær, Bømlo og Stavanger. Det kom fram mye nyttig informasjon om mink og minkjakt. Erfaringer fra sørfylket hadde vist at den viktigste jakttida var ettervinteren. En mink tatt da tilsvarer 4 tatt seint på sommeren eller om høsten, fordi den naturlige dødeligheten i løpet av vinteren gjør det av med mange. Det ble også nevnt at på utvalgte kyststrekninger med mye sjøfugl, er det effektivt å finne steder hvor mink naturlig vil passere. Med jevn fangst f. eks. på ei sentral stand eller et annet naturlig passeringspunkt, vil en kunne ta det meste av bestanden i et stort område over litt tid. En metode for å ta mink i områder hvor en ikke kan benytte hund, kan lokkefløyte være effektiv for å få minken til å komme fram fra skjulesteder i bl.a. brygger og moloer og skytes idet den kikker fram, lyddempet våpen vil være en fordel på slike steder. Totalt ble det levert inn 80 mink til premiering i 2014 (per 30.09). Dette er det høyeste tallet siden 2011. Totaltallet siden prosjektstart er på 1191 dyr. Observasjonene av mink som er tatt med under «Predatorer», er de som har mest tilknytning til sjøfugl. Øvrige observasjoner er å finne i Vern vipa-rapporten.

Mor Pia (til høyre) og datter Pippi av rase parson russel terrier er blant de aller dyktigste minkhundene. Disse tilhører Per Kjartan Sevland. Bildet har han tatt i sjøkanten på Liknes like etter at en mink ble tatt her. Nå er stedet litt tryggere for fuglene, og vi får håpe det blir fred å få for ternene på Storeholmen om de kommer tilbake dit i år igjen. 9.3.14.

Predatorer

Mink

- 5.1 Mink gikk i strupen på ei moskusand i Vikevågen og kvalte/druknet den. Deretter dro minken den store anda inn mellom steinene i brygga for å fortære byttet.
- 7.1 Minst 2 mink daglig på Gassco sitt anlegg på Bygnes. Feller satt ut (pm KSK).
- 22.1 15 mink tatt i løpet av 2013 i Torvastad-skjærgården innlevert for premiering.
- 2.2 Rester funnet etter adult ærfuglhann nylig tatt på Lahammar (A. Mjølhus).
- 16.2 Gammel hannmink skutt nær Litle Sandholmen, Liknessanden (PKS).
- 9.3 Siste ukene: 2 mink skutt i Beiningen, Skudeneshavn og 1 ved Storeholmen, Liknes. Dessuten 1 tatt i felle på Dyrland, ved bekken som renner ut i Tarevika. Alle fire var hanndyr (PKS).
- 19.3 En nylig trafikkdrept hannmink funnet på veien til Bøneset. Minken var på vei til eller fra Bøvatnet, (K. M. Storesund).

Hannminken på bildet holdt til i et sjøhus på nordsida av Bøvågen og ble endelig lurt inn i ei felle 24.3. Foto: K. M. Storesund, 11.3.14.

- 28.4 Nok en mink tatt på Bø. Denne gangen i felle ved utløpet av Bøvatnet.
- 4.5 Ei drektig tispe tatt på Veia/Østhus (KSK). Dessuten en mink skutt ved Storøy (ØSL).
- 7.5 Mink nylig sett ved Vormedalsvatnet og på Snik (B. Våge).
- 10.5 5 mink tatt på Føynå, tispe med 3 unger pluss en hannmink (KSK og KMA).
- 11.5 Minkobservasjoner rapportert de siste dagene fra Salvøy og Juvika.
- 25.5 Mink sett like ved ternekolonien på Flataskjer, Salvøy. Trolig er denne ansvarlig for at tjelden som nesten hadde ruget ferdig her, nå er borte.
- 1.6 4 unger tatt på Indre Skårsholmen, Veavågen og en stor hannmink ved Salvøy (KSK og KMA)).
- 7.6 6 mink tatt under jakt, 5 nær Visnes (kull), 1 ad. på Føynå (KSK).

- 14.6 En mink påvist på Kavholmane, Vea, men jegerne klarte ikke å ta den.
- 6.7 Mink sporet opp og skutt på Bustøy, Torvastad (T. Trengereid).
- 14.7 4 mink tatt nord for ternekolonien på Dale, 3 på vestsida av Føynå (KSK).
- 20.7 7 mink tatt rundt Høvring (KSK).
- 23.7 En ungmink sett i sjøkanten like vest for Ferkingstadmolonen (foto).
- 2.8 4 mink tatt på Føynå (KSK og KMA) og et kull på Ferkingstad (PKS).
- 6.8 En ungmink sett på kai på Salvøy og en ytterst på Helganes. Begge ble forsøkt tatt, men jakta mislyktes (KSK).
- 10.8 Mink tatt under jakt på Marøy (KSK).
- 15.8 3 mink sett Hellesøy, Vea (KSK). En mink levert inn for premiering var skutt på Sandholmane (Åkra) for kort tid siden (H. A. Stava).
- 24.8 1 skutt Kvalavåg, 1 Kalstø og 3 på Føynå (KSK og KMA)).
- 3.9 1 gammel hannmink skutt på holme ved Munkajord, Vea (KSK).
- 7.9 To hannminker oppsporet av hunder og skutt ved Åkrehamn: 1 på Nordre Sandholmen og 1 ved Longaskjer naturreservat (KSK og KMA).
- 5.10 Mink sett inn ved land, nær terneskjæret i Haugavågen (M. H. Velde).

Mår

Mårens ankomst til Karmøy (fra rundt 1980) har vært en katastrofe for mange av Karmøys fugler. Selv med ganske intens jakt de siste 5 årene, er det ennå spor etter den over det meste av kommunen der en ser ekskrementer, ødelagte fuglekasser eller plyndra reir i busker og trær eller på bakken. Mårens bestandsvekst siden den ankom, viser tilsvarende nedgang i mange fuglearter som har vært ekstra utsatt: vadere, måker og ender. For i Karmøy er ikke måren bare et skoglevende dyr. Den opptre i alle slags miljøer, fra holmer i skjærgården til åpne heier og jordbrukslandskap og hager. En kan etter hvert se på de resterende hekkplassene for bl.a. fiskemåke, tjeld og vipe hvor måren har vært tettest på, og hvor den ikke har fått det helt til å etablere seg. Nedgang i barskogsmeisenes antall har etter alt å dømme også med mårens tilstedeværelse å gjøre. Ødelagte fuglekasser og opprevne stubber bærer vitne om dens plyndringstokter. Jakttrykket en har hatt de siste årene har gjort det lettere for fuglene mange steder, men fuglelivet lider fortsatt, særlig på fastlandet og i skogsområder eller i åpne områder nær skog slik som i Kvalavåg, Kolstømarka, på Øst-Karmøy og i Skudenesområdet. På sin jakt i landskapet synes den å gå systematisk fram og kan nærmest tømme hele områder for fugl. Den husker godt og gjentar med uregelmessige besøk jaktturer som har vært vellykkede. Det er avgjørende for mange fuglearters videre eksistens i Karmøy at mårjakten intensiveres i årene som kommer. Det er ikke noe mål å utrydde arten, men uten jakt, vil mye av fuglelivet gå tapt.

Nedenfor følger observasjoner i sjønære omgivelser som fortsatt har eller har hatt hekkende sjøfugler. Øvrige mårfunn er tatt med i viperapporten.

Ca. 10.5 ble 18 av 20 stærkasser raidet av mår på EN natt i skog- og beiteområdet på Blikshavn. Området hadde fram til rundt år 2000 en stor koloni av fiskemåker og faste hekkepar med tjeld. Omtrent samtidig ble mår sett på hyttetak på Kalstø da den jaktet på stærunger (via K. S. Kvalavåg).

Under minkjakt sist i mai ble en mår skutt lengst nord på Storøy, Torvastad. Enda et eksempel på at det ikke finnes en eneste mår-sikker sone for fuglene i Karmøy – med unntak av den ytterste skjærgården. Denne måren hadde lokale beboere sett svømme til og fra øya og trodd det var mink, (p. m. Øistein Sletten).

Rev

Observasjoner og felte dyr: se rapporten for Vern vipa 2014.

Svartbak

- 5.6: To svartbaker med tilhold i støa på Hemnes har på få dager slukt 5 av de 11 små gravandungene i vika. Sett da den ene forsøkte seg i dag. Begge gravandene gikk til direkte angrep på svartbaken i flukt og kjeppjaget den. Imens var ungene alene på sjøen – ubevoktet. Heldigvis var den andre svartbaken opptatt med en fisk den hadde halt opp på land, så den lot ungene være i fred denne gangen.
- 10.6: Gravankullet på Hemnes nede i 5 unger.
- 14.6 var de to rødnebbterneparene borte fra hekkeskjæret ved Høvring nord. Et svartbakpar rastet på skjæret. Disse er trolig årsak til ternenes exit. Svartbakene er sett her som rovfugler også tidligere år.
- 13.7: Svartbak angrep og begynte å hakke kjøtt ut av flygedyktig gråmåkeunge mens den ennå var i live ved Hydrohallene, Håvik.
- 14.7 En svartbak ble observert da den angrep og drepte en flygestor rødnebbterneunge på ytre holmen i Kvalavåg (KSK). Ved Guleholmen, Skudeneshavn, ble en flygedyktig makrellterneunge også offer for svartbak. Terneungen ble servert som mat for de tre ungene til svartbaken som har tilhold på samme holmen som ternene (OKB).

Sildemåke

- 6.7 En adult sildemåke slo ned på tjeldeunge på Nordstokke og slukte den på få minutter.

Havørn

- 5.1 Ei adult havørn kjempet med en flokk kråker om å fortære en ilanddrevet ærfugl på Hebnes, rett nord for moloen.
- 7.1 Nesten daglig et adult havørnpar i Kvalavåg havn/Brandøy (KSK) og i Skudeneshavn (ferjekaien/Havnafjellet).
- 28.1 2 adulte havørner jaktet på måker i Karmsundet ved Blikshavn.
- 23.3 1 over Syrevågen, trakk i nordlig retning.
- 26.3 Ei ung ørn merket i Sveio i 2013 jaktet mat på Hillesland.
- 4.4 Ei adult og en ungfugl til stede på Urter (M. H. Velde og P. Christiansen). Mange ribba sjøfugler. Også sett 27.4 og 16.5.

Selv langt borte fra hekkeplassene går både måker og kråker til angrep på havørna når de oppdager den. Her har en hettemåke oppdaget fare og tilkjennegir at ørna bør komme seg til et annet sted. 12.5.14.

- 9.6 Rester og fjæransamlinger etter minst 10 havhester tatt på eller ved reir på Ferkingstadøyane
- 10.6 Basketak mellom ørn og svartbakpar ved Tømmervik (tok unge?). Ørna satte etter en tid kursen over Karmsundet mot Bokn.

Vandrefalk

- 30.3 En med tilhold på Urter (M. H. Velde).
- 27.4 Ikke sett Urter.
- 1.5 En på Jarstein (OKB).

- 14.5 En jaktende i fiskemåkekolonien ved Hydro. Dro siden over Karmsundet.
- 20.5 Intens jakt i lav høyde over beiteområdet på Sørbo, Velde. Jaget vipet, fiskemåker og tjeld, men uten hell så lenge den ble observert.
- 26.5 For første gang på lenge ble det ikke observert vandrefalk på Ferkingstadøyane.
- 10.6 En jaktet Hemnes, fløy i NNØ-retning.
- 7.7 Kun 1 unge vokste opp i år på kjent hekkelokalitet i Tysvær, ikke så langt fra kommunegrensa til Karmøy, og det er trolig paret herfra som er sett jaktende på sjøfugl og vadere på ved Karmsundet (Håvik-Velde) gjennom hekkesesongen. Ellers har rovfuglen vært sjeldnere å se i sjøfuglkoloniene i år i forhold til de siste årene.
- 11.7 Slo lynraskt ned i ternekolonien i Ramsvik og slo klørne i en terneunge. Forsvant med byttet i retning av hekkeplassen i Tysvær.
- 21.8 En ungfugl sett ved to anledninger i slutten av juni i Hibnarevågen (J. Ytraland).

En av mange havhester drept av havørn eller vandrefalk i reservatene i år. Flere voksne havhester mistet livet enn antall unger som kom på vingene. Bildet fra Ferkingstadøyane, 9.6.214.

Hubro

- 27.5 Ingen bebodde reirplasser funnet under kontroll på Nord-Karmøy de siste dagene (p.m.).
- 28.5 En i tom reirgrop på holme i Torvastad-skjærgården (p.m.).
- 5.6 Bare to ternepar igjen på indre holmen i Kvalavåg. Spetakkel hørt nattestid. Trolig hubro på ferde også i år.
- 6.6 I og ved hubroreir med 1 unge sjønært på Sør-Karmøy ble følgende byttedyr registrert: 3 ad. svartbak, 3 ad, og 1 juv. gråmåke, 1 ad. krykkje og 1 ung stær.
- 6.7 Selv om det knapt påvises at det vokser opp hubrounger i Karmøy for tida, er ugla likevel til stede over alt i skjærgården. Spor etter hubrobesøk (fjær eller typiske ribb) ble funnet i 5 av 6 ternekolonier på strekningen Kvalavåg-Veste.
- 18.7 To terneunger til ribbet på ytre holmen, Kvalavåg. Trolig hubro siden ingen dagaktive rovfugler er sett i området i løpet av hekketida.
- 21.8 Hubro hoiet fra telefonstolpe på Sæbø (K. M. Storesund).

Hønsehauk

- 9.5 Hekkende også i år på fast plass på SØ-Karmøy. Utøver hardt press på gjenværende hekkefugler i passende byttedyrstørrelse, også på arter knyttet til sjø.
- 15.5 Ringdue nylig tatt på land nær ternekolonien på Søraskjeret, Bygnes.

Ravn

- 25.5 Tjeldereiret i Kvalavåg havn tømt i år igjen. Ravn med unger få hundre meter fra, trolig predatoren. Det hekker nå ravn i alle de tre ytterste sjøfuglreservatene, 4 langs kystlinja av Vest-Karmøy og 3 par langs Karmsundet, m.a.o. 10 kjente hekkinger. Når en vet hvilken effektiv røver ravna er på egg/fugleunger, yter den nok en hard ekstrabelastning på sjøfuglene i Karmøy.
- 9.6 2 unger i reir på Eggøy, Ferkingstadøyane. Kan de mange tømte havhestreirene skyldes ravnene?

Andre påvirkningsfaktorer

Forsøpling

Denne unge gråmåken rastet i fred og ro på Hilleslandsvatnet da et vindkast feide et stykke høyballplast fra land og ut på isen. Plasten traff måken og pakket den fullstendig inn. På bilde har den etter mye strev akkurat klart å komme seg løs, men det kunne fort endt tragisk. 2.2.14.

Strømkabler

5.4: En adult svartbak hadde satt seg fast i et konglomerat av et ledningsnøste i toppen av ei mast på Holmen, Åkrehamn. Måken ble hentet ned av Haugaland Kraft etter å ha blitt pint i 2-3 timer. Da var ene foten nesten helt avrevet og ei vinge skadet.

29.5: En gråmåke med knekt vinge under høyspentkabler, Sandhåland.

Jakt

Politiet ved hjelp av Kystvakta pågrep voksne menn etter ulovlig jakt på sjøfugl på Kavholmen, Veavågen 9.6. Jegerne som drev med denne formen for miljøkriminalitet hadde overnattet på holmen, og det ble funnet skutte fugler både på land og i sjøen. Antall og arter ble det ikke opplyst noe om. En av de skutte sjøfuglene ble siden identifisert: adult havsule. Fra Frankrike er to storskarver fra Bokn-kolonien tilbakemeldt som skutt.

Drukning

I løpet av året er det innrapportert 5 skarver som har druknet i fiskeredskaper, i ruser, teiner og garn. En adult toppskarv ble funnet i ei krabbeteine på 17 meters dyp i Veavågen (K. O. Svendsen).

Bortjaging

11.4 var det lagt en svær not over en stor del av SV-del av den mangeårige sildemåkekolonien innenfor gjerdene på Hydro. Barduner var strekt ned fra taket av nærmeste bygning og over kolonien. De ca. 100 sildemåkene som nettopp hadde etablert seg på sin tradisjonelle hekkeplass var borte, men vendte tilbake igjen de nærmeste dagene. 14.5: Sildemåkene lot seg ikke jage og nabobedriften som utførte forsøket på å stenge måkene ute, hadde ikke foretatt seg noe mer etterat reirbygging og egglegging startet. Naturforvalter i kommunen ble kontaktet om saken i august og drøftet problemet med fylkesmannen. I møte med de ansvarlige for «notleggingen» ble det enighet om å rydde opp og forsøke andre tiltak i framtida for å hindre måkeskittplagene.

På Hydro-området ble sildemåkene forsøkt fordrevet med makt fra sin gamle og gode hekkeplass nær innkjøringen til Hydro fra vest. Ei svær not ble lagt over sentral del av hekkeplassen og tau/barduner spent opp på kryss og tvers over området, i seg selv en fare for måkene. 11.4.14.

Plenklippingen på hekkeområdet til fiskemåkene ved Hydrohallene ble i år blitt utført på uheldige tidspunkter, bevisst eller ubevisst, slik at det vokste opp færre unger enn på mange år. Det som har skjedd her i år med denne rødlista arten, vil føre til at en viktig koloni i Karmøy vil forsvinne om dette gjentar seg kommende sesonger.

Trafikkdøden

29.6 Av et titalls sjøfugler registret drept på veiene i løpet av hekketida, har alle vært fiskemåke eller gråmåke. 14.7: En ung tjeld klekket på tak i Åkra sentrum funnet drept på veien nedenfor.

De tre største truslene mot sjøfuglene

The National Trust oppgir tre hovedgrunner som mest ødeleggende for sjøfuglene i England: Uvær, predatorer (rotter, rev og mink) samt menneskelig ferdsel (f. eks. turgåing med hunder). Her et utdrag fra en artikkel om dette på nettstedet Wildlife Extra (lastet 8.9.14):

<http://www.wildlifeextra.com/go/news/extreme-weather-seabirds.html>

In their study, the Trust cite the example of the severe tidal surges in Blakeney, Norfolk, which happened during the winter. These surges changed the profile of the beach, resulting in more than half of the little terns nesting there to move to low areas in order to nest. In June, high tides caused the nests to flood, which was a disaster for the little terns – only 10 chicks fledged from a total of 108 breeding pairs.

The Trust found that little terns were facing a similar threat at Long Nanny in Northumberland, so to combat this they placed National Trust rangers beside the breeding site for three months between May and August. This meant they were able to keep a close vigil on the breeding site, ensuring they would be able to act fast when necessary, avoiding another incident similar to that of Blakeney. Predation was also found to cause a serious threat to nesting seabirds. “Predation from rats, foxes, and mink is also a problem at nearly all seabird sites we care for,” state the National Trust. In 2001, Manx shearwaters on Lundy Island in Devon were ‘barely able to breed’ due to threat from predators.

Acting in partnership with RSPB, Natural England, and the Landmark Trust, the Trust undertook a managed removal of predators from the island, and by 2004 the Manx shearwaters had made a ‘spectacular recovery.’ In fact so successful was this initiative that the Trust has stated that “this approach is now a priority for us.”

Disturbance from people walking along the coast and their pets was cited as the third most common threat to the breeding success of seabirds. As such the Trust have stated that they will aim to increase awareness among walkers and visitors to coastal areas, educating people on the impact of disturbing the nesting birds.

To continue their protection of seabirds, the National Trust are calling for more regular monitoring of seabird colonies along their entire coastline so that they will be able to more effectively identify any changes, address and manage them.

*Uværsdagene i august
brakte mange vadere til
kysten, bl.a. myrsnipen
og sandløpere.*

En serie med hissige lavtrykk traff oss i begynnelsen av august. Storm og høy sjø raserte plantesamfunnene på de ytre delene av sandstrendene som her på Hemnes. Sandstrendene våre er verdifulle matstasjoner for en rekke fugler, men de er helt uten hekkefugler, noe som nok skyldes en kombinasjon av alle de tre årsakene nevnt i den engelske studien ovenfor. Bildet tatt 11.8.14.

Ternekoloniene

Gjennom sesongen

Ankomst og etablering

21.4 ble landets første makrellterne sett på hekkeplass i følge Artsobservasjoner. Dette skjedde i Eidsbotn, Kopervik. De første ankom Norge etter kjent mønster med de første på kysten rundt Oslofjorden i Vest- og Østfold fra rundt 18.4. I snitt lå antallet på dette tidspunktet under normalen for de siste årene.

Den første makrellterna ankom Karmøy 21.4 i 2014. Her rastende på flytebrygga innerst i Eidsbotn hvor hekkeplassen er på et lite skjær i nærheten. Mink utryddet kolonien i fjor, men i år fikk ternene fred.

- 28.4 Ennå ingen flere observasjoner til tross for sommervær og flotte forhold.
- 29.4 1 på matleit ved Åkrasanden.
- 30.4 6 ved kolonien i Kvalavåg havn. 1 samme sted 2.5.
- 7.5 Ankomsten av makrellterner endelig for alvor i gang med 5 ved Åkrasanden, 2 på Stavasanden, 1 i Tjøsvollvatnet og 4 på Sund.
- 9.5 De første rødnebbternene sett. 3 individer med matingssermonier og spill på hekkeplassen, Flataskjer, Salvøy.
- 10.5 Over 100 terner tilsammen, begge arter på strekningen Kvalavåg-Kvalsvik (K. S. Kvalavåg).
- 11.5 De første sett Bygnes, Vorråvågen: 2 rødnebb- og 2 makrellterner.
- 19.5 Dersom flertallet av makrellternene nå har ankommet, tyder det på en ytterligere nedgang fra i fjor. Rødnebbternene er seine denne våren, men rundt 40 individer var på plass på Flataskjer, Salvøy i dag.

- 20.5 Karmsundet Bygnes-Husøy undersøkt: Fortsatt foruroligende lite terner i området (se Kolonidagbok).
- 25.5 Først nå skjer det store innrykket av rødnebbterner – og de tradisjonelle hekkeplassene inntas. De siste makrellterne har også ventet til nå med ankomst til hekkeplassene.
- 5.6 Det skjer fortsatt vekst i koloniene av rødnebbterne som viser at alle ennå ikke er ankommet.

Hekketid

Rundt 10.6 var årets hekkeplasser grunnlagt og de siste rødnebbternene på plass. Samtidig klekket de første makrellterneungene. 24.6: På artsobservasjoner har begge terneartene ligget på rundt 30% færre observasjoner i juni enn snittet for samme tidsrom i perioden 2007-13. Sum terner som har gått til hekking i Karmøy er nok også lavere i år enn snittet for de siste årene. Nøyaktige tall vil etter hvert bli klare. Men det positive er at det produseres godt med unger i koloniene nå. 25.6 var det begynt å komme unger blant rødnebbternene i Ramsvik hvor det hekker ca. 150 par. Til tross for et par uker med sammenhengende og sterk nordavind har ternene taklet næringsforholdene, som altså synes å være gode fortsatt. Det er så godt som ingen dødelighet blant ungene i ternekoloniene til nå og bemerkelsesverdig fritt for både firbeinte og flygende predatorer.

7.7 ligger det ennå en del terner på egg rundt om i koloniene, begge arter, selv om de første ungene fra vellykka, tidlige hekkinger er på vingene. Etter en elendig sesong i 2013, synes det som om rødnebbternene har vært litt i villrede om hvor de skulle etablere kolonier i år. Det har ført til mange små kolonier på 10-20 par og bare en på over hundre. Totalt sett er antall hekkepar lavere enn hva som har vært tilfelle fram til 2012. Likevel produseres det flere unger i år enn i bunnåret 2013. Makrellterna er mer stabil med hensyn til hekkeplasser fra år til år, og det er ikke etablert kolonier på nye hekkeplasser i år. For makrellterna er det flere enkelthekkinger å se enn for rødnebbterna. I perioder synes det å være en fordel for å spre seg ut og leve anonymt, mens til andre tider er store kolonier en fordel.

En av makrellterneungene som vokste opp i kolonien i Eidsbotn, Kopervik, i år. I fjor ble hele kolonien utradert av mink. På bildet en ung mink ved Ferkingstad havn. Brygger, havner og moloer, er steder hvor det er vanskelig å bli kvitt minken. Den eneste ternekolonien som gikk i minken i år, var den som pleier å være på Flataskjer i Salvøyhavna. Alle rødnebbternene her mistet egg og unger.

9.7: Det er nå et yrende liv med mange flygedyktige unger av begge terneartene i nesten samtlige kolonier som ble etablert i vår. Predasjon er på gang på Flataskjer, Salvøy. Trolig er det årets minkunger fra kullet som har vokst opp i en steinmur/sjøhus på Porsholmen bare et steinkast fra Flataskjer, som har vært på ferde i ternekolonien. Ellers er det med unntak av litt tap til hubro overraskende fredelig i koloniene så langt med liten predasjon. Unntaket ser ut til å bli Ramsvik, hvor vandrefalken ble sett i det den tok en terneunge 11.7. Kolonien her får trolig (flere) daglige besøk av rovfuglen som selv har unger få km unna. Ternekolonien, særlig rødnebbternene, var sterkt redusert i antall i forhold til ved hekkstart. 12.7 ble falken sett ved kolonien igjen av hyttenabo (H. Anglevik).

18.7: Rødnebbterne er ennå på plass med sine flygende unger ved koloniene på Litle Sandholmen og i Kvalavåg – som ble sjekket opp i dag. I Kvalavåg er det ennå 3 rødnebbterne som ruger. På Litle Sandholmen syntes det ikke å være verken små unger eller rugende terner. 6.8 er all hekking avsluttet og alle kolonier tomme. Ett eneste par med rødnebbterne skiller seg ut: de har en unge på ytre holmen i Kvalavåg (KSK). Det finnes ennå noen få makrellterne igjen: 4 voksne og en ungfugl rastet i sjøkanten på Litle Sandholmen, Åkrasanden. Siste observasjonsdag av rødnebbterneparet i Kvalavåg var rundt 12.8. Det er uvisst om de fikk en unge med seg.

Borttrekk

Borttrekket fra koloniene skjedde uventet raskt og tidlig denne sesongen. Som vanlig brøt ternene først opp fra kolonier under predatorpress – fra rundt 10.7 var det f. eks. tydelig reduksjon av terner i årets største koloni i Ramsvik. Etter dette gikk det slag i slag og ved utgangen av juli hadde de aller fleste, både rødnebb- og makrellterne, forlatt Karmøy. Et rødnebbternepar med en unge i Kvalavåg og 5 makrellterne (4 ad/1 juv) på Litle Sandholmen fortsatt 7.8 var så langt siste spor av årets hekkesesong av terner i Karmøy og omkringliggende prosjektområde.

Under passasje av et kortvarig varmt uvær 9.-10.8 hadde mengder av ulike vadefugler behov for en rast på strendene på Vest-Karmøy og på andre steder med mat å finne for vadere. 9.8 ble en stor trekkdag for grågås da flokker passerte mot sør hele dagen.

Det ble etter dette gjort usannsynlig få terneobservasjoner i våre områder. For landet som helhet (i følge tall fra Artsdatabanken) lå begge terneartene godt under snittet for 2007-13 i de to siste ukene av august, rødnebbterne hele 40 % under. Antall observasjoner av rødnebbterne lå videre utover i september på et jevnt, lavt nivå i landet, men en liten trekktopp ble notert i månedsskiftet september/oktober. Hvor disse ternene stammet fra kunne vært interessant å vite.

De siste terneobservasjonene i Karmøy 2014: en unge og en voksen makrellterne ved Føynå 27.8 (AO). En voksen og en årsunge ved Salvøy 7.9 (KSK). Dessuten ei ung makrellterne på Kvalavåg og 8 i Veavågen 18.9 (AO). Siste rødnebbterne med unge fra kolonien i Kvalavåg forlot hekkeplassen 12.8. Etter dette er det ikke meldt om en eneste observasjon før 2.10 med 1 individ på Føynå (AO).

Eksempel på tidlig avreise: 3 makrellterneunger merket i kolonien på Dale, Torvastad 6.7 i år, var alle samtidig i Hirtshals, Danmark 1.8. De var merket i nummerrekkefølge og var i følge feltnotatene kullsøsken (nr. 7543189-191).

Kolonidagbok

Eidsbotn

- 21.4 Den første makrellterna på plass ved kolonien fra i fjor. Dette ble også årets første terneobservasjon i Karmøy i 2014.
- 8.5 2 ved makrellterner hekkeplassen.
- 19.5 I alt 11 individer i og ved kolonien. 3 av disse lå allerede og ruget, noe som er på grensa til tidligrekord for egglegging i Karmøy gjennom tidene.
- 14.6 3 intakte reir med egg, 5 unger ringmerket, 12 terner i lufta. Estimert: 6 par hekkende makrellterner.
- 28.6 Alt ok i kolonien (sett fra land).
- 5.7 8 flygestore unger sett i kolonien (fra land).
- 9.7 1 unge sett med ring, 5 uten på skjæret (sett fra land).
- 22.7 7 ungfugler og 6 voksne rastet på flytebrygge nær hekkeplassen. Ei voksen med unge fra kolonien (ungen var merket) påtruffet i Nordalsbotn.

Bygnes

- 11.5 2 makrell- og 2 rødnebbterner streifet rundt i Vorråvågen og var innom hekkeplassene Indreholmane, Bygnes nord og terneskjæret ved Hydro.
- 15.5 2 rødnebbterner på Indreholmane, 6 ubestemte på Søraskjeret.
- 19.5 Ennå få terner i området: 2 makrellterner og 6 rødnebbterner på Søraskjeret, 2 på Indreholmane hvor det var 4 rødnebbterner. På Guleskjerå var det også 4 rødnebbterner.
- 27.5 2 par rødnebbterner med tilhold på Søraskjeret (hvor av 1 rugende). Ett par rugende på Guleskjerå, og 3 par med fast tilhold på Indreholmane selv om antallet var oppe i 20 individer
- 26.5. Ett par makrellterne har begynt å ruge her. Antall terner i området har m.a.o. gått dramatisk tilbake i løpet av prosjektperioden.
- 13.6 Opptelling. Indreholmane (se etterfølgende tabell).
- 14.6 Guleskjerå: 2 par varslet. Ett reirfunn, 2 egg.
- 26.6 Fortsatt 2 par rødnebbterne på Guleskjerå, har trolig unger nå. Minst 8 par rødnebbterne på Indreholmane (unger sett) og 2 par makrellterne. På Søraskjeret: Ett par av hver art med tilhold på skjæret/neset. Siland med 5 unger.
- 29.6 Sør: 1 par makrellterne ruger på skjæret, 1 par rødnebbterne har unger på neset. Her var det også et rødstilkreir med 3 egg. Guleskjerå: Det ene rødnebbterneparet paret var borte, det andre hadde to store unger som ble merket. Indreholmane: 10 unger av rødnebbterne merket pluss 3 reir med egg (2x1 egg, 1x2egg). Et par makrellterne varslet. Et par varslende tjeld og en flygedyktig rødstilkunge. Estimert antall hekkende terner (også basert på antall terner i lufta): 12 par rødnebbterne, 1 par makrellterne.
- 5.7 Ingen terner på Guleskjerå (siste ungene tatt av svartbakene på stedet?). Indreholmane: 7 rødnebbterner og 1 makrellterne varslet. Søraskjeret: Ei makrellterne ruger fortsatt, ingen rødnebbterner sett i området (fra land).
- 9.7 12 rødnebbterner i kolonien på Indreholmane, 5 unger sett (fra land).
- 15.7 Endelig lyktes det for noen terner å få opp unger igjen på Bygnes. På Indreholmane var det i dag 3 unger som fløy omkring og 2 store som ennå ikke fløy. Dessuten ble det sett mating av ca. 5 unger som ikke var synlige fra observasjonsplassen på land.
- 22.7 Makrellterneparet på Søraskjeret hadde 2 store dununger som ble merket, pluss en død (ikke fersk). Ellers var alle terner på Bygnes-hekkeplassene borte.

Ramsvik, Røyksund

- 20.5 5 par makrellterner til stede, hvor av 1 par ruget. Ellers et par tjeld og 3 strandsniper med sang og spill.
- 25.5 Ankomst av rødnebbterner – minst 100.

- 27.5 Trolig ca. 150 rødnebbterner på holmen. Full hekkeaktivitet.
- 24.6 De første ungene klekket – også hos rødnebbternene. Ca. 150 par. Av makrellterner rundt 20 par. Ei terne var tatt av rovfugl (mye fjær spredt vidt omkring) men ellers var kolonien ok.
- 7.7 Fortsatt fullt liv i kolonien (J. Skrunes).
- 11.7 Antall rødnebbterner kraftig ned, antall makrellterner opp i forhold til etableringstida. Dette skyldes trolig at rødnebbternene som kom etter makrellternene, hekker mer utsatt til på holmen: øverst, med tanke på vandrefalkens predasjonsrunder i kolonien. Observasjoner og ribb tyder på det. Kanskje så mye som 30 par makrellterne (mange store unger, noen flygende) og 20 par rødnebbterner med unger, dvs. ca. 100 adulte terner tilbake i kolonien, noe som kan stemme over ens med antall fugler i lufta når alle gikk på vingene.
- 21.7 Kolonien komplett forlatt, men på en kai på Husøy var det 16 juvenile og ca. 10 adulte makrellterner som fløy til og fra og matet disse. I tillegg var det 2 juvenile rødnebbterner og 2 voksne. Trolig var alle disse ternene fra Ramsvik-kolonien.

Høvring nord

- 26.5 To par rødnebbterne. Bagge parene med egg. Den ene var merket på Bleikjo i 1995! Ingen tjeld i år, men et par svartbaker satt i fjæra i nærheten.
- 14.6 Ingen terner. Et par svartbak hadde overtatt skjæret.

Høvring sør

- 26.5 Ca. 12 makrellterner på Gulebleken, noen få (av disse) så ut til å ville etablere seg på en holme i nærheten (i sørvest).
- 14.6 Gulebleken var helt tom, men ett par makrellterne rastet på holme i SV.

Labbavik

- 26.5 Ca. 30 makrellterner på hekkeplassen i Labbavik, hvorav ca. 10 så ut til å ruge. Tjeld og knoppsvane.
- 14.6 13 sett rugende på skjæret i Labbavik. Ingen sett med unger. Tjeld og knoppsvane. På Gjøstølskjerå i øst: 4 reir med egg, men totalt 16 terner i lufta. Estimert: 3 par makrellterne og 5 par rødnebbterne. Ellers et par varslende tjeld, 1 varslende strandsnipe og 1 reir med dununger av fiskemåke. På Glipaskjere et par makrellterne med unger i reiret.
- 6.7 Mange unger å se, noen også på vingene i Labbavik. Unger også på Gjøstølskjerå (J. Skrunes).

Sauøy, holme i NØ

- 14.6 Et par makrellterne varslet intenst, et par tjeld (3 unger), et par skjærpiplerke med tilhold.

På et rundsua ved Sauøy øst for Karmsundet hekket et enslig par makrellterne. Mot alle odds går slikt iblant bra selv med svartbak som nabo. På samme holme med gressmatte på toppen, men ellers snau, hekket også tjeld og skjærpiplerke vellykka. 14.6.14.

Husøy-området

- 20.5 3 rødnebbterner og 2 makrellterner var det hele! Disse holdt seg i nærheten av Sørbo og Tednholmen naturreservat. Ingen på Skratteskjer eller andre tidligere brukte hekkeplasser i området.
- 27.5 7 rødnebbterner på beiteområdet på Sørbo, 3 ved Tednholmen.
- 5.6 Kun to par rødnebbterner på kubeitene, men etablering inne på industriområdet til Smith Stål med 4 rugende hvor av 2 med reir helt inntil veien/asfaltkanten. Ellers minst 15 par med fiskemåke – de første med unger – og 2 par tjeld (et par med 3 store unger og 1 rugende).
- 18.6 5 rugende på industriområdet til Smith Stål.
- 29.6 8 hekkepar av rødnebbterne på Smith Stål, de tidligste med store unger, 1 merket. Ellers minst 25 par fiskemåker – med stor ungeproduksjon, 2 par tjeld og 1 sandlo (hekkende?). På Sørbo neset varslet ett par av hver terneart. Her varslet i tillegg to par tjeld og to par rødstilk i tillegg til to vipere.
- 21.7 Alle terner borte fra hekkelplassen(e) på Husøy, også rødnebbterneparet som hadde lagt et nytt kull for ikke lenge siden. 16 juv makrellterne og 2 juv rødnebbterne med foreldre rastet og feitet seg opp på sildestimen som «kokte» i overflata ved kaien til Smith Stål. Ternene etter all sannsynlighet fra Ramsvik-kolonien. Vandrefalkene (pare med unge) fra Førdesfjorden var på besøk og den ene av falkene gjorde et forsøk på ternefangst uten å lykkes.

Rødnebbterne mater flygeklar unge på industriområdet til Smith Stål på Husøy. 10.7.14.

Kvalavåg

- 30.4 De første på plass: 6 makrellterner ved hekkelplassen i havna.
- 2.5 Ei samme sted i dag.
- 3.5 3 makrellterner til stede i dag.
- 10.5 8-9 makrellterner på holmen.
- 15.5 Ca. 15 terner til stede i kolonien, de fleste makrellterner.
- 19.5 Ca. 20 terner til stede, flest makrellterne.
- 21.5 6 par rødnebbterne og 1 par makrellterne på den indre holmen, 2 par rødnebbterne på ytre.
- 26.5 4 rugende makrellterner, ca. 10 rødnebbterner til stede i og ved den indre holmen. 2 ruget på den ytre. Tjeldens egg tatt av ravn (i år også).
- 5.6 To rugende rødnebbterner. Øvrige terner trolig skremt bort/plyndret av hubroens nattlige visitter.
- 1.7 15 rødnebbterneunger merket på ytre holmen.
- 6.7 Indre holmen: Et par rødnebbterne med 1 unge (merket), to reir med egg (2 egg). Ytre holmen: En unge merket, en var tatt av hubro, ellers 5 andre døde. Tidligere merket: 15. I alt ca. 10 par rødnebbterner på holmen i tillegg til et par fiskemåke og strandsnipe med unger.
- 14.7 En svartbak drepte en flygestor rødnebbterneunge (KSK).
- 18.7 Ca. 20 rødnebbterneunger på vingene. 1 unge ringmerket og 4 par med egg/nyklekte. 2 store unger var ribbet (av hubro?). KSK.
- 24.7 Ca. 10 ungfugler på vingene og ennå 1 rugende par på ytre holmen. Kun en unge vokste opp på indre holmen, de to øvrige parene lytes ikke – av ukjente årsaker. KSK.
- 6.8 Ett par rødnebbterne med unge på ytre holmen i Kvalavåg ble årets seneste hekkere. Siste observasjonsdag for ternefamilien var 12.8.

Visnes

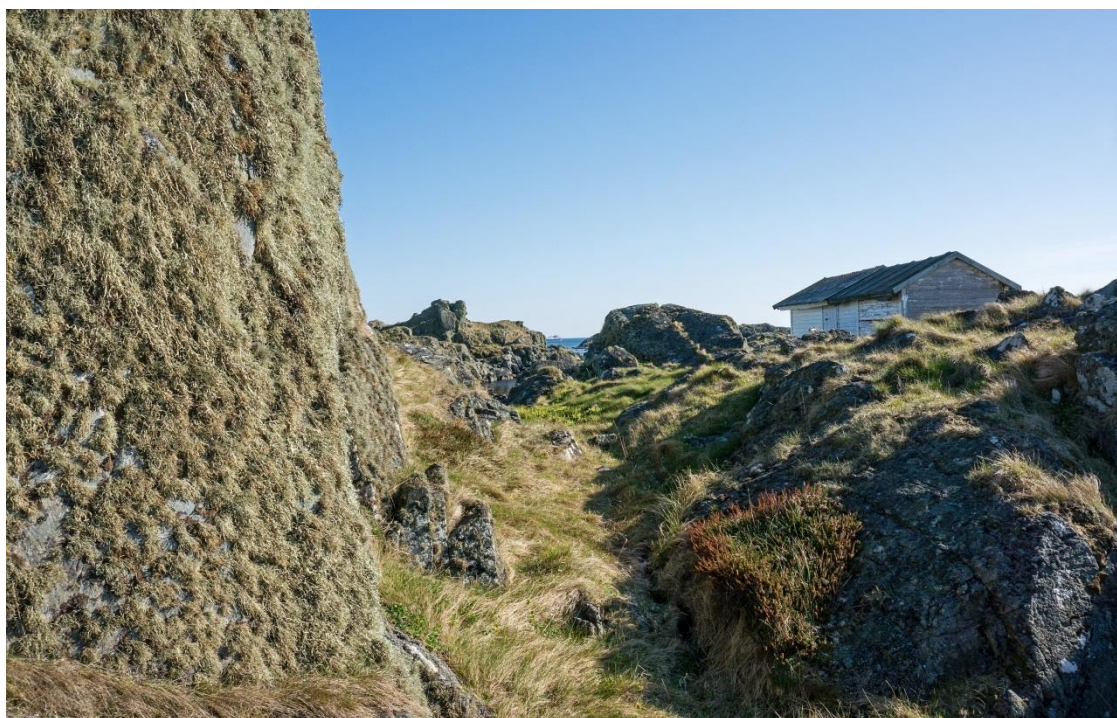
- 10.5 Ca. 10 makrellterner i og ved hekkeplassen (K. S. Kvalavåg).
- 5.6 Ingen terner har gått til hekking her i år.

Skifteskjer, Føynå

- 10.5 10-12 makrellterner i og ved kolonien (K. S. Kvalavåg).
- 5.6 2 reir med 2 egg, 6 reir med 3 egg. Mer fugl i lufta enn antall reir skulle tilsi.
- 1.7 13 unger av makrellterne merket.
- 6.7 13 makrellterneunger merket, 5 reir med egg og 2 døde unger. Spor etter hubrobesøk (fjærfunn). Kontroller av flere unger fra tidligere merking. Estimert 12-15 hekkepar.
- 13.7 Alt ok i kolonien, sett fra båt (KSK).
- 27.7 4 makrellterneunger merket.
- 2.8 Ennå ca. 6 ikke-flygestore unger på skjæret og mange både juvenile og adulte makrellterner i sjøområdene i nærheten. Trolig har 40-50 unger kommet på vingene i denne kolonien i år – og den må med det betegnes som årets mest vellykka. En mink på vei til kolonien for en tid siden, ble jaget bort av vedkommende som observerte den med å jage den med å forfølge den med båt. Flere mink er dessuten skutt i området i løpet av hekkesesongen.
- 6.8 Hekkeplassen forlatt, ingen terner i området (KSK).

Urter

- 12.7 2 reir med egg av rødnebbterne på skjæret ved hytta (KSK).
- 28.7 Et par matet flygedyktig unge på skjæret.

Vegetasjonen på Urter er sterkt påvirket av vind, havrokk og sjøfuglgjødsel. Mange lavarter trives i dette miljøet, slik som klipperagg på bergveggen her. Hytta i bakgrunnen vitner om større menneskelig ferdsel før i tida. For hundre år siden var det folkerikt her ute under vårsildfisket. Hekkefuglene er ikke jevnt fordelt utover hovedøya (bildet) eller på de øvrige øyene og holmene. Ternene pendler mellom 2-3 småholmer fra år til annet, mens hovedtyngden av sjøfugl ellers eller befinner seg på Skardholmen og hovedøya. 27.4.

Storesundskjæra

- 10.5 Ca. 20 terner, begge arter (K. S. Kvalavåg).
- 27.5 Et par terner fisket i nærheten, men ingen sett på hekkeplass (sett fra Storasund).
- 6.7 2 par rødnebbterne varslet unger på fyllingen.

Veste

- 10.5 Ca. 25 terner på hekkeplassen (K. S. Kvalavåg).
- 5.6 71 reir med egg (29x1 egg, 39x2 egg, 3x3 egg). Blandingskoloni.
- 6.7 9 unger av makrellterne og 12 unger av rødnebbterne merket. 12 reir med egg rødnebbterne. 7 døde eller døende unger av rødnebbterne og 1 adult var tatt av hubro. Estimert 5-8 par makrellterne og 30 par rødnebbterne på holmen. Også i år et stort antall fiskemåker, de fleste med store eller flygedyktige unger. 8 merket. 1 adult var tatt av hubro. I forhold til antall reir med egg 5.6 – før alle hadde lagt – må det ha gått galt med mange kull fram til 6.7.

Sund

- 7.5 Første observasjon av terner på hekkeplassen i år: 2 par makrellterner i full aktivitet.
- 9.5 8 makrellterner i kolonien.
- 11.5 Ca. 15 makrellterner i eller ved kolonien, samt 2 par rødnebbterner på holmen.
- 12.5 Mye liv: Ca. 20 makrellterner og 4 rødnebbterner til stede på holmen.
- 21.5 Ca. 25 makrellterner og 12 rødnebbterner til stede på holmen.
- 2.6 Minst 20 par med makrellterne og ca. 5 par rødnebbterne (fortrengt til søre utkant av holmen).
- 22.6 21 makrellterneunger merket.
- 6.7 8 unger av makrellterne og 1 unge av rødnebbterne merket. Ingen reir med egg. Hele 13 unger i alle aldre lå døde på en måte som tyder på sult som dødsårsak. Et par unger fløy og noen hadde ring fra forrige merking. Maks. 15 par makrellterne og 2 par rødnebbterne i kolonien.
- 9.7 3 unger uten ring sett fra land. Mange unger fløy treningsturer i nærområdet. 2 par rødnebbterner synes å ha tilhold.
- 21.7 Ingen terner i eller ved kolonien.

Flataskjer, Salvøy

- 9.5 De første rødnebbternene (3) på hekkeplassen. 4-5 makrellterner fisket i området.
- 19.5 Ca. 40 rødnebbterner på plass.
- 24.5 60-75 terner til stede (KSK). Samme antall 26.5.
- 4.6 Før ternene gikk til hekking forlot mange stedet, ca. 40 ble tilbake. Et tjeldepar med 2 unger.
- 22.6 21 unger merket pluss to kull med nyklekte. Dessuten 6 reir med egg. 2 døde unger funnet. Totalt ca. 20 hekkepar makrellterne.
- 1.7 13 rødnebbterneunger merket.
- 8.7 Kolonien er under predatorpress (trolig mink) og bare ca. 25 terner var til stede, hvorav halvparten satt uvirksomme på hvileskjæret. 4 unger sett fra båt ved passering.
- 15.7 Kun 4 rødnebbterner til stede, hvorav ei jaget svartbak. Ingen unger sett. Dette er den eneste større kolonien som går til grunne i år.

Lauvikjå, Salvøy

- 12.5 4 makrellterner på skjæret.
- 19.5 8 makrellterner til stede.
- 8.6 12 reir med egg på skjæret. Alle makrellterne.
- 22.6 15 unger merket pluss 4 reir med egg. Ca. 10 hekkepar. Ingen dødelighet.
- 8.7 3 unger merket, 3 var døde, 4 var på vingene, 1 reir med egg. Ca. 15 voksne terner over kolonien.
- 15.7 Mange unger og voksne på skjæret eller flygende rundt i nærområdet.

Sårevågen, Mannes

- 26.5 Ca. 20 makrellterner og et par rødnebbterner til stede, de første makrellternene med egg.
- 22.6 4 reir med egg/unger funnet. Ut fra antall terner i lufta: 6-8 hekkepar makrellterne. 3 unger merket. Dessuten et par tjeld med 2 så vidt flygedyktige unger og et par varslende strandsnipe.
- 8.7 7 store unger merket, 2 kontrollert, 2 fløy. Ingen døde unger sett. 12 adulte makrellterner i lufta.

Tjøsvollvatnet

- 7.5 Første makrellterna på plass på hekkeholmen nord i vatnet.
- 9.5 Ingen terner å se. Hettemåkene gav opp å hekke her i år. De har flyttet til Heiavatnet.
- 12.5 Kun 2 terner i området.
- 15.5 Ingen terner til stede, ikke etablering i år.

Nordre Longaskjer

- 4.6 Et par makrellterne med 3 egg.
- 8.7 Ingen terner.

Jegningen

- 4.6 3 reir av rødnebbterne funnet, men ca. 12 lettet. 1 makrellterne varslet.
- 8.7 Ingen terner.

Litle Sandholmen

- 7.7 Fra land sett 4 dununger av rødnebbterne som ble matet og 4 flygedyktige unger – muligens makrellterne. Også 4 flygedyktige hettemåkeunger og noen flere fiskemåkeunger.
- 8.7 Ca. 30 rødnebbterner og 2 makrellterner i lufta. Kun 5 unger funnet for merking, 3 funnet døde, 4 reir med egg, 6 unger på vingene. 10 fiskemåkeunger var på vingene, 6 merket og to store funnet døde. Ingen ribb og spor etter predatorer på holmen.
- 14.7 Til tross for ei uke med Syden-sommer og mange badegjester på tur til holmen, lever kolonien i beste velgående med alt fra unger på vingene til rugende terner.
- 18.7 Totalt ca. 40 rødnebbterner på holmen, hvor av ca. 15 var flygende unger. Det var ingen tegn til rugende terner eller små unger som ble matet i kolonien.
- 23.7 Den eneste kolonien i kommunen med rødnebbterne som fortsatt er på plass. Ca. 30 individer i og ved holmen i dag, hvor av ca. 10 var flygende unger. En unge sett oppe på holmen som ennå ikke var flygedyktig. Noen par drev med kurtise (matet med sild/tobis) og laget reirgroper.
- 29.7 Ett rødnebbternepar matet flygestor unge oppe på holmen. 5 unge makrellterner med et tilsvarende antall voksne rastet i fjæra.
- 7.8 4 voksne og 1 ungfugl rastet i fjæra.

Vaholmskjer, Syre

- 11.5 Makrellterneparet ankom skjæret sitt i vågen (O. K. Bjørnstad).
- 14.7 Minst 1 unge kom på vingene (OKB).

Haugavågen

- 21.5 12 terner på skjæret, ikke artsbestemte.
- 27.5 16 terner på skjæret pluss to i nærheten. Ingen så med sikkerhet ut til å ruge, alle trolig makrellterner (sett fra Vikshåland i teleskop).
- 18.6 14 terner på skjæret, hvor av ca. halvparten så ut til å ruge (sett fra veien).
- 6.7 Overraskende mange terner på det knøttlille skjæret som så vidt når over sjøen ved flo og er nesten helt fritt for noen som helst vegetasjon. 21 unger merket, 2 unger fløy, 4 unger var

døde. 15 egg lå strødd utover skjæret. 3 reir med egg som ble ruget på. Vurdert til 15-20 par makrellterner.

- 15.7 Tett med voksne og juvenile terner på skjæret som knapt nok stakk opp av vannet under flo sjø i dag!

Sæbø/Grønningen, Torvastad

- 5.6 2 reir av makrellterne med egg, langt flere terner i lufta enn antall reir skulle tilsi.
28.6 1 makrellterneunge merket.

Dale, Torvastad

27.5 Minst 30 rødnebbterner ute på «Bolten» og 4 på «Pannekakå» nær innløpet til Dalsvågen. Ingen å se ved Grønningsjøen, Osnes eller andre steder i området.

5.6 På «Bolten»: 13 reir med egg (2x1 egg, 7x2 egg, 4x3 egg). Eggleggingen så vidt begynt. Holmen nær kaia: 5 reir (4x2 egg, 1x3 egg). På «Pannekakå»: 4 reir (3x2 egg, 1x3egg).

6.7 10 unger av makrellterne og 8 unger av rødnebbterne merket på «Bolten». Ingen døde unger, 2 reir med egg (2 egg). Blandingskoloni med i underkant av 20 par til

sammen, estimert til 6-8 par makrellterne og 7-10 par rødnebbterne. Det ble ikke sett terner i de to andre delkoloniene som ble registrert 5.6. Et visst tap av kull har nok foregått siden 5.6.

- 13.7 Alt ok i kolonien, sett fra båt (KSK).

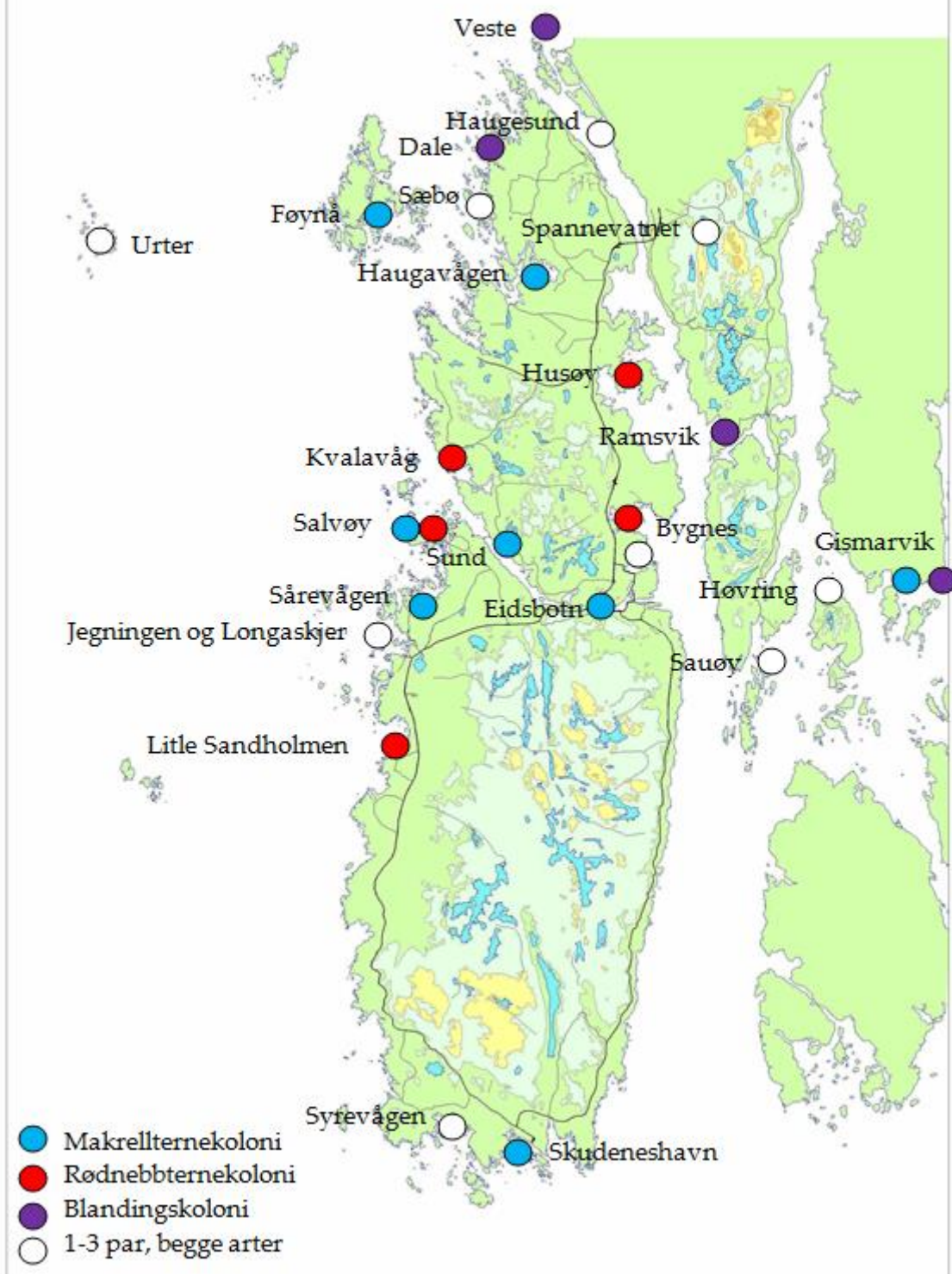
Spannevatnet

- 3.6 Som i fjor: ett hekkepar med makrellterne. De drev med reirgroping på sørspissen av den sørligste holmen. Ellers ca. 3 par med fiskemåke, hele 9 toppender og 4 par med silender.
18.7 Vatnet var tomt for både ender, terner og måker. Alt tyder på at predator (mink/mår?) har vært på ferde i og ved vatnet. Kun 3 grågjess og 1 par rastende tjeld var til stede.

Guleholmen, Skudeneshavn

- 4.6 To makrellterner sett på hekkeplassen (fra land).
24.6 Kun 1 terne sett fra land.
7.7 4 terner sett i aktivitet i kolonien (sett fra land).
14.7 Ca. 15 adulte terner til stede, 2 unger fløy, men nok noen flere. Opptelling ble avbrutt da svartbak tok en av de flygende ungene og matet sine egne unger på holmen med den (OKB).
20.7 5 adulte terner ved holmen, ingen i kolonien. Ingen ungfugler sett.

Hekkeplasser for terner i 2014

Bestandstall for 2014

Lokalitet	1 egg	2 egg	3 egg	4 egg	Tot egg	Tot reir	Ø	Telldato/kommentarer
Veste	29	39	3		116	71	1,6	5.6: 20-25 par mt, 50-60 par rt. 10-15 UPV mt, 0-20 UPV rt.
Storesundskjæra		12	1		27	13	2,1	5.6: 13-15 par rt.
Spannevatnet						?		2.6: 1 par mt.
Dale, «Bolten»	2	7	4		28	13	2,1	5.6: 6-8 par mt, 10-15 par rt. 10-15 UPV mt, 5-10 UPV rt.
Dale, holme v/kai		4	1		11	5	2,2	5.6: 1-3 par mt, 1-3 par rt.
Dale, «Pannekakå»		3	1		9	4	2,2	5.6: 1-2 par mt, 3-4 par rt
Sæbø/Grønningen			2		6	2	3,0	5.6: 2 par mt.
Skifteskjer, Føynå		2	6		22	8	2,7	5.6: 20-25 par mt.(økning i antall par etter 5.6). 40-50 UPV.
Urter		2				2	2,0	12.7: 2 par rt. UPV 1 rt.
Haugavågen						?		6.7: 15-20 par mt. 25-30 UPV mt.
Kvalavåg indre		2			4	2	2,0	5.6: 2 par rt.
Kvalavåg ytre		9	3		27	12	2,3	5.6: 12-15 par rt. 20-25 UPV rt.
Sund	4	13	12	1	70	30	2,3	8.6: 30 par mt, 3 par rt. 30 UPV mt, 1-3 UPV rt.
Salvøy, Flataskjer	7	25	6		75	38	2,0	8.6: 40 par rt.
Salvøy, Lauvik	1	4	7		30	12	2,5	8.6: 12-13 par mt. 20 UPV mt.
Sårevågen		3	6		24	9	2,7	4.6: 9-10 par mt. 12-15 UPV mt.
Jegningen						3		4.6: 0-1 par mt, 6-7 par rt, (13 ind. i lufta, 1 mt, 12 rt).
Longaskjer			1		3	1	3,0	4.6: 1 par mt
Litle Sandholmen	2	5	1		15	8	1,9	8.7: 1 par mt, 12-15 par rt. 15-20 UPV rt.
Vaholmskjer						1		14.7: 1 par mt. 1 UPV mt.
Guleholmen		1	3		10	4	2,5	14.6: 8-10 par (vurdert 14.7). 2-5 UPV mt.
Eidsbotn						6		14.6: 6-8 par mt. (3 reir med egg, 5 pull merket). 10-15 UPV mt
Bygnes sør						3		13.6: 2 par mt, 2 par rt. Mink: tjeldeegg var oppspist like ved.
Bygnes nord	2	7	2		22	11	2,0	13.6: 2 par mt, 9 par rt. Pluss 3 par rt på Guleskjerå. 5-10 UPV rt.
Høvring sør						?		26.5: 6 par mt. med tilhold, ingen rugende. Reir predatert?
Høvring nord						2		26.5: 2 par rt (rugende).
Sauøy						1		14.6: 1 par mt. 0-3 UPV.
Labbavik*						13+		26.5: 13-15 par mt (13 sett rugende fra båt). 15-25 UPV mt..
Gjøstølskjera						4		14.6: 3-4 par mt, 5-6 par rt. 0-5 UPV rt. (mt inkl. i Labbavik)
Husøy industriomr.						8		29.6: 8 par rt. 5-8 UPV rt.
Sørbø, Velde						?		5.6: 2 par rt.
Ramsvik						?		13.6: 20-30 par mt, 150 par rt. 30-40 UPV mt, 20-30 UPV rt.
SUM								181-223 (202) par mt, 323-363 (343) par rt.

Reirtelling og bestandsanslag for de enkelte hekkeplassene for makrellterne (mt) og rødnebbterne (rt) i 2014. Spørsmålsteget er satt inn på lokaliteter hvor reir/egg ikke ble talt på optimalt tidspunkt. *Inkl. 1 par med unger på Glipaskjer 14.6. Begge koloniene, Labbavik og Gjøstølskjera, er kartplottet som Gismarvik. UPV=anslått antall unger som kom på vingene. Der UPV-tall mangler, vokste ingen unger opp.

Bestandsutvikling 2005-2014

År	2005-07	2008-10	2011-13	Snitt	2014	Endring
Makrellterne	197	239	241	223	202	-10,4
Rødnebbterne	481	620	356	486	343	-41,6

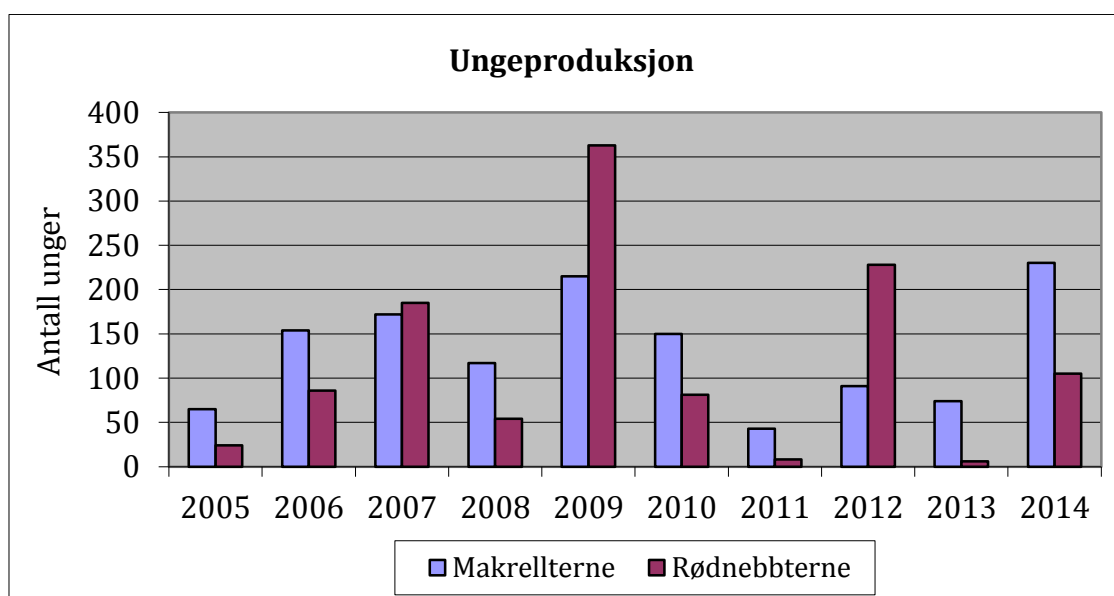
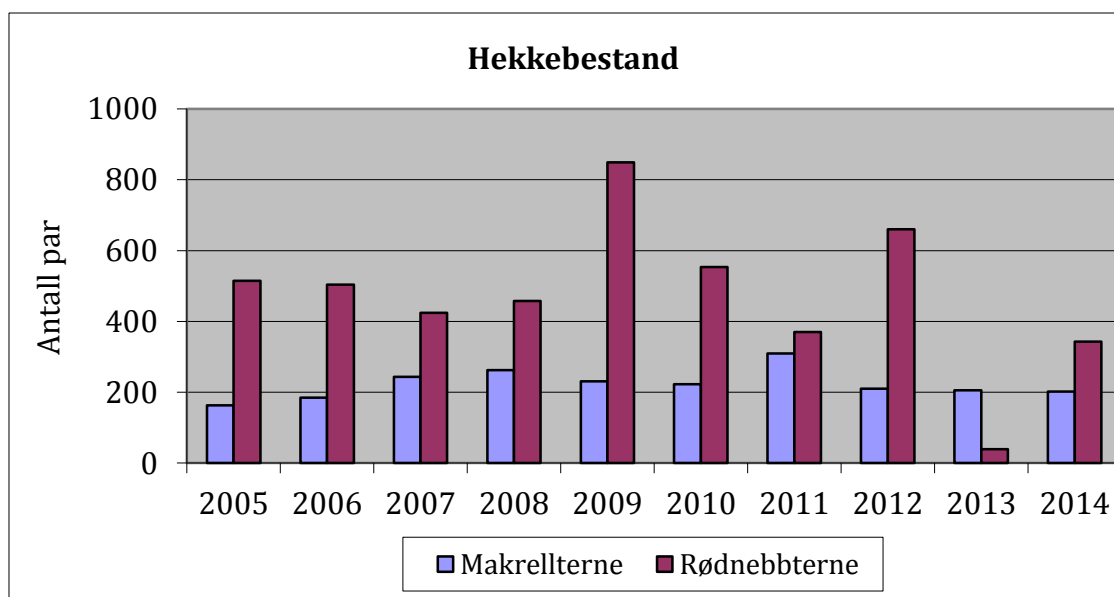
År	2005-07	2008-10	2011-13	Snitt	2014	Endring
Makrellterne	109	161	69	120	230	+52,2
Rødnebbterne	98	166	81	115	105	-9,5

Den øverste tabellen viser anslag for antall hekkepar i treårsperioder, snittet for alle ni årene og årets antall. Siste kolonne viser den prosentvise forskjellen på antall hekkepar i 2014 i forhold til de foregående årene 2005-13.

Den nederste tabellen viser anslag for antall unger på vingene i treårsperioder, snittet for alle ni årene og antallet for 2014. Siste kolonne viser den prosentvise forskjellen på årets antall unger på vingene i forhold til hele perioden 2005-13.

Noen av 2014-generasjonen makrellterner. Disse kom fra kolonien i Ramsvik og holdt til en ukes tid sammen med foreldre på et kaianlegg på Husøy nord i Karmsundet. Småfisken gikk i tette stimer helt i overflaten, så her var det lett for de unge å øve seg og for foreldrene til å fange nok mat før reisen sørover. 22.7.14.

Årets bestandstall for makrellterna bekrefter en ganske stabil hekkebestand på i overkant av 200 par i området som omfattes av prosjektet (se kart). Sett over tid (2005-14) er det imidlertid en svak nedgang å spore. Hekkebestanden av rødnebbterne varierer mye mer fra år til år. Det ble en klar oppgang fra i fjor, men likevel det nest svakeste tallet som er registrert og en markant nedgang i forhold til perioden 2005-13.

Ungeproduksjonen hos makrellterna var i 2014 den største siden prosjektet startet. Dette ser vi på som et resultat av gode næringsforhold og aktiv minkbekjempelse. Også rødnebbterna lyktes bra og bare tre år tidligere har den fått flere unger på vingene. Likevel endte sesongen med at noe under snittet av unger kom på vingene i 2014 sammenlignet med de ni foregående årene. Matknapphet har trolig også i år vært en grunn til at ikke flere unger nådde flygedyktig alder.

Over tid viser det seg at makrellterna oppnår en høyere hekkesuksess enn rødnebbterna. Siden artene i stor grad hekker på de samme stedene, henger dette trolig sammen med at rødnebbterna i snitt legger ett egg mindre, kommer noe seinere i gang med hekkingen (betyr flere predatorer) og strever mer med å skaffe tilstrekkelig mat.

Sjøfuglreservatene

I år ble det foretatt en grundig opptelling av samtlige hekkende sjøfugler i reservatene. Dette ble gjort også i resten av fylket. Medlemmer av Karmøy Ringmerkingsgruppe stod for opptellingene lokalt. Bare resultatene fra Karmøy kommune er tatt med nedenfor.

Jarstein

1.5: 24 teist på sjøen er ny rekord for arten. 4.5: 8 par grågjess, hvor av 2 par med unger.

Opptelling 3.-4.6: Havhest 11 reir*, gråmåke 100 reir*, sildemåke 61 reir*, svartbak 32 reir*, ærfugl 66 reir.

Opptelling 14.6: Toppskarv 186 reir*, krykkje 13 reir*, teist 22 individer på sjøen, tjeld 3 par.

(* Tilsynelatende okkuperte reir).

Ferkingstadøyane

26.5: Opptalt på sjøen rundt øyene: kun 19 lunde og 13 teist. Ingen alker. Havhesten så ut til å være i godt antall. Bare Båsen ble sjekket og her hadde 12 par egg. Ingen ribb og ingen rovfugler sett, men ravneparet varslet unger. Et par tjeld jaget ravnene.

Opptelling 9.6. Toppskarv 193 reir*, havhest 58 reir*, gråmåke 144 reir*, sildemåke 20 reir*, svartbak 17 reir*, ærfugl 1 reir, grågåås 7 individer, tjeld 7 par, teist 33 individer på sjøen, lunde 31 individer, alke 3 individer, lomvi 1. (* Tilsynelatende okkuperte reir).

Noen observasjoner fra de enkelte holmene:

Båsen

Havhest: Tragisk endring for havhesten i forhold til 26.5. Kun 3 reir igjen med egg (1 på øst, 2 på nord, ingen på vest). Fjærrester vitnet om at minst 6 var drept på reira av havørn (gulpeboller røpet identiteten). Kroppene var borte. Det var ingen skallrester etter egg i alle de tomme/tømte gropene.
Toppskarv: 16 reir med innhold, følgende fordeling: 1x1 egg, 1x2 egg, 2x3 egg, 3xunger hørt, 4x1 unger, 5x2 unger.

Skjærpiplerke: 2 par varslet.

Kjerringøy

Toppskarv: 3 reir med innhold (1x2 egg, 2xunger hørt).

Svartbak: 1 par varslet

Skjærpiplerke: 2 par varslet

Havhest: 4 par i tomme groper, 5 individer drept av havørn (fjæransamlinger).

Tjeld: 1 død (oppspist på øyas toppunkt).

Lunde: Flokk på 21 like ved land på nordsida av øya.

Lamholmen

Havhest: 1 par med tilhold (ikke reir).

Eggøy

Havhest: 9 reir med egg, i alt 48 individer med tilhold. Mange tomme/tømte groper. 4 ribb/havørndrepte havhester på/ved reir.

Toppskarv: 55 reir med innhold med følgende fordeling: 3x1 egg, 9x2 egg, 4x3 egg, 7x1 unge, 12x2 unger, 15x3 unger, 1 med 2 unger og 1 egg, 4 reir med hørte unger/foreldre.

Gråmåke: 28 reir med egg/unger: 3x1 egg, 11x2 egg, 6x3 egg, 4x1 unge, 3x2 unger, 1x3 unger. Antall gråmåker opptalt sittende: 62 individer.

Sildemåke: 1 reir (sett rugende), totalt 4 hekkepar.

Svartbak: Noen tomme reir eller unger i høyt gress ga mangelfull info av antall hekkepar. Opptelling av antall individer med tilhold på øya/hekkende: 35 (17-18 par).

Skjærpiplerke: 4 varslende par

Linerle: 1 sett/hørt

Ravn: Reir med 2 unger.

28.7: 23 adulte teist på sjøen rundt øyene, 1 med mat og 1 juvenil.

Urter

4.4: Naturforvalter i Karmøy var i land og kunne observere mange sjøfuglribb og gulpeboller på hovedøya. Havørn ble notert. 15 teist, ingen havhester. Ei ukes tid tidligere ble 2 havørner og en vandrefalk sett her (M. H. Velde).

27.4: Kort tur, landgang kun på hovedøya. Kun 2 teist sett, ingen andre alkefugler. Havhesten var på plass i sine 3 delkolonier med flest på Skardholmen, en del på øst, og noen få i sør. Totalt talt ca. 70. Grågjess: 8, ingen unger, ingen reirfunn. Skravene var så vidt i gang med eggleggingen, noen med fulle kull. Andre obs.: snadderand 3, ærfugl 10, havelle 7, havørn 2, linerle 4, steinskvett 2, stær 3, enkeltbekkasin 4, heipiplerke 1, gråtrost 1, kråke 2, ravn 2, tjeld 6. Ellers mange måker og skjærpiplerker. Mange ribb av måker – og kaniner. Havørnene bor midt i matfatet.

Hovedopptelling 28.5: Toppskarv 203 reir*, havhest 59 reir*, gråmåke 81 reir*, sildemåke 65 reir*, svartbak 11 reir*, fiskemåke 1 reir, ærfugl 29 reir, grågås 3 individer, tjeld 6 par, teist 65 individer på sjøen. (* Tilsynelatende okkuperte reir).

Ryvingen

26.5: 2 reir av grågås med egg, 5 reir av ærfugl. Kraftig nedgang i antall svartbak. Ellers ble ikke grå- og sildemåkene helt i nord opptalt. 1 par fiskemåke og et par varslende tjeld.

2.-4.6: Ingen grågjess sett, men 2 brukte reir av året funnet. 6 nye reir av ærfugl (i alt 11 reir inkl. de fra 2.6), ingen ungekull sett. 1 par gravand, 1 småspove fløy bort, 3 par varslende tjeld og 3 par varslende skjærpiplerke. I alt 6 fiskemåker, ett par med egg. Få reir med innhold hos svartbak (ca. 25 par), 25 reir av gråmåke, 16 reir sildemåke. Estimert 30 par gråmåke, 25 par svartbak og 20 par sildemåke.

Klovningen

4.6: 1 par svartbak med egg i klekking, pluss 1 par til som syntes å ha tilhold, 1 par tjeld med egg.

Jegningen

4.6: Rødnebbterne 3 reir med egg, makrellterne 1 par til stede, ærfugl 3 reir, tjeld 2 par, svartbak 1 par, fiskemåke 1 individ til stede.

Nordre Longaskjer

4.6: 1 par makrellterne med 3 egg, ærfugl 3 reir, tjeld 2 par, svartbak 2 par, stokkand 9 individer lettet i flokk.

Tednholmen, Velde

Terner som iblant forsøker seg her, har stadig vekk blitt offer for mink, så i år var reservatet igjen tomt for terner. Kun to hekkende fugler ble funnet under telling 27.5: 1 rugende knoppsvane og 1 rugende tjeld.

Andre hekkeplasser

Svortinga, Åkrehamn

4.6: 12 teist på sjøen ved hekkeplassen, 50 par gråmåke, 7 par sildemåke.

Sandholmane, Åkrehamn

Det var ingen ternekoloni på holmene i 2014, og det ble ikke gått i land for å telle andre sjøfugler.

Industriområdene

Uten industriområdene hadde Karmøys fugleliv vært langt fattigere. Trolig hadde vi ikke hatt et eneste hekkende sandlopar, og antall måker hadde vært betydelig lavere. Ja, fiskemåkene har sine viktigste gjenværende kolonier innenfor industriområdenes høye gjerder. Også tjeld, ærfugl, steinskvett og linerle nyter godt av freden fra rovdyr inne på de travle, kunstige naturtypene. Områdene med flest hekkefugler er Hydro, Husøy, Veamyrå, Vestheim, Kalstø og Kolstøvågen.

Sandlo-pappa med en av ungene på vei inn under buken for litt varme og trygghet. Vestheim industriområde, Bygnes 6.5.14. Til høyre: Ung fiskemåke på Husøy studerer eget speilbilde i en pytt, 10.7.

Trekkende sjøfugler

Ankomst og vårflytting

29.1. Det aller første vårtegnet i sjøkanten i 2014 ble den første gravanda sin ankomst til Tarevika. Dagen etter fikk den selskap av en annen ekstra tidlig nyankommer: ei vipe. 30.1 dukket det i tillegg opp en del gåseflokker rundtom, hvor nå disse måtte ha tilbrakt første del av vinteren: både sædgås, kortnebbgås, ringgås og grågås ble sett denne dagen.

Vipe og gravand ankom Tarevika allerede i slutten av januar – kanskje et tegn på tidlig vår og god vinteroverlevelse. 30.1.14.

2.2. Økning i antall gråmåke, men også svartbak har blitt flere de siste dagene. At i alle fall noen måker var på trekk tyder en svartbak merket som unge i Mandal i 2013 og sist sett i Lindesnes 25.12. Den satt på isen på Hilleslandsvatnet 2.2 sammen med bl.a. en gråmåke merket på Hornøya ved Vardø 10.6.09. Den overvintret i Danmark i sin første vinter og kanskje også påfølgende vintrer selv om den ikke ble sett der da.

3.2 Aller første tegn på at ny hekkesesong var på gang blant sjøfuglene: Den ene måken i et svartbakpar på Hydro-området sjekket ut reirgropa fra i fjor og «prøveruget». 11.2 var årets første aktivitet å spore blant på hekkeplassene til gråmåkene på Hydro-området. Totalt ca. 60 individer på fabrikktakene eller nede i terrenget. 18.2 ankom 3 nye gravender Tarevika og den enslige hunnen fikk selskap. Vårens første tjeld ble oppdaget samme dag på en holme på Åkrasanden, på nøyaktig samme sted som den første ble sett i 2013 (23.2), så det er nok samme individ – en skikkelig tidlig-tjeld – som nok har en lur og trygg hekkeplass i nærheten å skynde seg hjem til. 21.2 var de første

Tidlig tjeld på jakt etter meitemark ved Stavasanden 28.2. På samme tid i fjor var det full vinter med tele i jorda og vinterens kaldeste dag var ennå ikke passert med under -10 C så seint som 11.3. Bildene nederst: Nyankommet hettemåke 28.2, like ved kolonien som de siste årene har vært på Litleholmen, Åkrasanden. Til høyre: Samme sted en sjørørre på vei ned til sandbunnen for å finne neste skjell – som slukes hele!

tjeldene (4) på kjent ankomstplass på Kjellskjær i Vorråvågen. Dette var en god del tidligere enn i 2013 da den første viste seg på samme sted 7.3. Gråmåkene i Hydro-kolonien viste den største aktiviteten i hekkeområdet til nå i år 27.2.

28.2: Flere tjelder ankommet: 3 på Litleholmen, Åkrasanden og 1 på og ved Stavasanden (bildet ovenfor). De første hettemåkene ble sett samme sted, en med fullt utviklet hette (bildet) og en som ennå var delvis i vinterdrakt. De første store flokkene ankom tidlig med bl.a. 85 individer på skjær i Vorråvågen, nær Hydro 8.3. Første sildemåken ble oppdaget på Stavasanden 12.3 (AO). 14.3:

4 av de 22 sildemåkene som rastet på Terneskjæret nær måkenes koloniområde på Hydro-halvøya 20.3. I 2013 ankom de første (4) ikke før 2.4, så årets mildvær framskyndet ankomsten.

Tjeldeparet på Nordstokke allerede på jordene hvor de pleier å hekke. Dermed var de i år tidligere enn storspoveparet som normalt er først på plass her. 19.3: Største tjeldeflokken holder for tida til på og ved Stavasanden og består av drøyt 80 individer. De første sildemåkene (2) ankom Hydro-kolonien 18.3 og 19.3 (6). De rastet på Terneskjæret. De første hettemåkene (4) var på plass i koloniområdet på Storeholmen ved Åkrasanden 18.3.

21.3 var det hele 210 tjelder i flokken som rastet på terneskjæret ved Hydro og rundt 90 på Stavasanden. 22.3 var antall sildemåker steget til 45 på samme sted og et 10-talls var allerede på besøk inne på selve hekkelassene. Rundt 100 hettemåker inspiserte hekkelassen i Bøvatnet en kort stund 22.3 (AO). De første fiskemåkene var tilbake på gamle tomter i koloniområdet på Hydro mot Vorråvågen 23.3.

Krykkjene kom nesten samtlige på én dag: 25.3, og 27.3 var antallet allerede oppe i 63 individer i krykkjefjellet ved ferjekaien i Skudeneshavn. Det var stor aktivitet og krykkjene var i kolonien hele dagen, noe som kan tyde på gode næringsforhold ved at de ikke trengte dra bort og langt til havs for å finne nok mat, slik de måtte i fjor vår. 7.5 var tallet oppe i ca. 80 krykkjer i fjellet og reirbyggingen var i god gang.

6 av de 63 krykkjene som var på plass i berget ved ferjekaien i Skudeneshavn 27.3. Stor aktivitet og tilstedeværelse gjennom hele dagen tydet på fugler i fin form.

Sildemåke hjem fra Mauritania. JJV1 ble oppdaget på hvileskjæret ved Hydrokolonien 11.5.14. Den kom til verden i kolonien her i 2009.

Hekkende sjøfugler

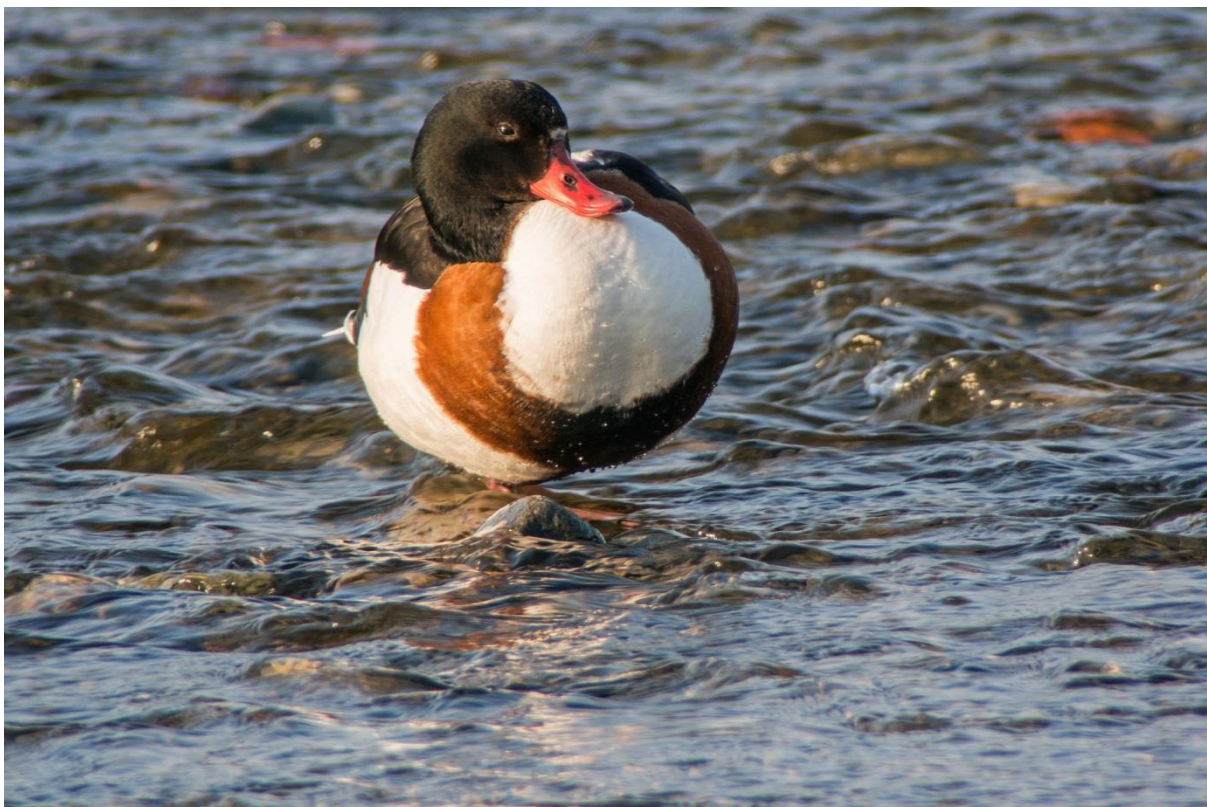
Fotoglimt

Siland med unger i Vorråvågen, Bygens, i år også. For første gang i prosjektperioden ble det observert kull ved Høvring, i Torvastadskjærgården (Dalsvågen) og i Hilleslandsvatnet. Dessuten 2 kull på strekningen Salvøy-Kvalavåg. Det er oppmuntrende resultater. Minkjakta gir resultater. 28.6.14.

Industrifeltene er viktige for tjelden, som her på Veå. Antall takhekkere i kommunen er økende, med flest i sentrum av Åkrehamn. Tjelden sliter med mink i deler av Karmsundet og med andre predatorer i jordbruksområdene. 28.6.14.

Gravandhunnen på plass i Tarevika, Langåker. Den mistet de fleste ungene sine til predatorer i år også, men arten klarer seg rimelig bra i Karmøy for tida, 30.3.14. Fiskemåkeunger på Vea industriområde. Konstant ferdse, trafikk og støy holder rovdyr og rovfugler på avstand. 28.6.14.

Vinterbestander

Lang hekkesesong: De to ungene tigget fortsatt om litt ekstraforpleining fra matmor i Åkrehamn ved nyttårstider, og de fikk ofte uttelling for maset sitt.. At foreldre og unger til de store måkene holder så tett sammen til langt ut på vinteren, er neppe vanlig. 31.12.13. Mating pågikk hele vinteren, sist sett 1.3!

Første opptelling av overvintrende sjøfugler i regi av Mink- og sjøfuglprosjektet ble foretatt i fjor (rapport 9-2013). Årets opptelling er gjort på de samme lokalitetene og i samme tidsrom, slik at tallene kan sammenliknes. Ikke bare typiske sjøfugler er med i tellingene, men også andre arter som i hovedsak henter næring og overlever vinteren i marine miljøer. De i alt 13 tellepunktene ligger der hvor en gjennom årene har erfart at sjø- og strandfugler gjerne samler seg. Det er ikke benyttet båt under tellingene, så i hovedsak er det fuglelivet i den indre skjærgården som gjenspeiles i resultatene. Som i fjor er det talt i to perioder, i begynnelsen av januar og i begynnelsen av februar.

Selv om Tjøsvollvatnet er isfritt tilbringer sothøna tid til matsøk i vikene ved sjøen. 23.12.13.

Hettemåken blir stadig fåtallige som overvintrende i Karmøy. Her er en av svært få som ble sett vinteren 2013/14. Denne på bildet holdt til i Kopervik i desember, men ble borte rundt nyttår. 23.12.13.

Vinterbestander. Januar.

Art	S1	S2	S3	V1	V2	V3	V4	Ø1	Ø2	Ø3	N1	N2	N3	SUM
Smålom				1										1
Islom									1					1
Dvergdykker	1	1									4			6
Gråstrupedykke													1	1
Toppskarv			1	1	1			9	2	6			1	21
Storskarv			1					18	25	31	3	2	3	83
Gråhegre						3		11	8	17		2		41
Knoppsvane								6	2	2	13			23
Grågås									5					5
Brunnakke								2	7					9
Stokkand	2	18			12			24	28	2	1			87
Toppand								2						2
Ærfugl	9	5	5	12	20	62	5	24	65	11	14	1	18	251
Havelle		1	4	16	13	40	1							75
Svartand		2	5	3	8	2			3		2		4	29
Sjørre					2				4				4	10
Kvinand		2		1				7	5	2	5	3		25
Siland	1	3			1			11	5	7		2	3	33
Havørn			1		1				2					4
Vandrefalk					1									1
Sivhøne									1					1
Sothøne						1								1
Steinvender				5	60									65
Fjæreplytt					5									5
Storspove				6	5								5	16
Hettemåke				1										2
Fiskemåke				1	7	4								13
Gråmåke	45	35	2	14	70	64	50	77	380	60	70		18	885
Sildemåke								1						1
Svartbak	2			3	2	12	3	5	65		4		1	97
Alkekonge								1						1
Teist						1							1	2
Skjærpiplerke	1		11	3	4			1						20

Telleperiode 1.-10.1.2014. S1: Vikevågen-Skudeneshavn, S2: Syrevågen S3: Røyrvik-Sandve/Skårnes, V1: Tarevika-Stavasanden, V2: Åkrasanden-Åkra vest/Årabrot, V3: Tjøsvollsjøen, V4: Salvøy-Veavågen, Ø1: Kopervik-Bygnes-Hydro, Ø2: Håvik-Kolstønvågen-Husøy Ø3: Bukkøy-Bønvågen, N1: Salhus-Vikjå, N2: Hibnarevågen-Haugavågen, N3: Vikingstadsjøen-Dalsvågen-Hauskjevågen.

Oppsummering og sammenligning av januartellingene 2014 og 2013

Art	2014	2013
1. Gråmåke	885	1036
2. Ærfugl	251	326
3. Svartbak	97	84
4. Stokkand	87	109
5. Storskarv	83	117
6. Havelle	75	24
7. Steinvender	65	43
8. Gråhegre	41	74
9. Siland	33	62
10. Svartand	29	8
11. Kvinand	25	49
12. Knoppsvane	23	Ikke talt
13. Toppskarv	21	33
14. Skjærpiplerke	20	6
15. Storspove	16	2
16. Fiskemåke	13	42
17. Sjørørre	10	21
18. Brunnakke	9	6
19. Dvergdykker	6	6
20. Fjæreplytt	5	6
21. Grågås	5	Ikke talt
22. Havørn	4	6
23. Hettemåke	2	2
24. Teist	2	3
25. Toppand	2	68
26. Alkekonge	1	3
27. Gråstrupedykker	1	2
28. Islom	1	0
29. Sildemåke	1	0
30. Sivhøne	1	0
31. Smålom	1	0
32. Sothøne	1	2
33. Vandrefalk	1	2

33 arter av sjø-, vann-, og strandfugler ble observert under januartellingen i 2014. Arter med grønn skrift har framgang fra året før.

Øverst t.v.: Storspove – 1 av 6 i en flokk med tilhold bl.a. på Stavasanden. Øverst t.h.: Sildemåke (3k) i vinterdrakt, et sjeldent syn på Karmøy, her i Søylebott. Midtbildene: to havellehanner og en ærfugl hann i havna på Åkra. Nederst: Dette er ikke sett før, at unger av gråmåke tigger mat – og får servering – av foreldre året etter at de er født!

Ringmerking

Merketall

Årets merketall ble et av de beste for makrellterna med 135 påsatte ringer. Dette til tross for at vi unnlot å merke i to av de største koloniene, Ramsvik og Labbavik, for å unngå hyttefolkets engstelse for å gjøre skade på koloniene. For rødnebbterna ble merketallet kun 69, som er langt under et normalår. Dette reflekterer at færre rødnebbterner enn forventet ankom for å hekke og at de to største koloniene, Ramsvik og Flataskjer, ble predatert av henholdsvis vandrefalk og mink.

Gjenfunn og kontroller

Myrsnipe fra Svalbard rastet på Åkrasanden

En ung myrsnipe ringmerket ved Longyearbyen på Svalbard 8.8.14 ble sett og fotografert på Åkrasanden 24.8, bare 16 dager etter merking. Merke- og funndata nedenfor:

Ringnummer Stavanger 8E02329. Flagg nummer: oransje APU (venstre tarsus metall, venstre tibia oransje markør-ring. Høyre tibia oransje flagg med bokstavkombinasjon APU). Alder/kjønn: 1K (klekt 2014). Biometri: Ving 112 mm. Vekt 37,4g. Nebb: 26,1 mm. Ringmerkingsdato og -år: 8.8.2014, klokka 16. Ringmerkingssted: Longyearbyen (78.13.13N-15.40.06E), Svalbard. Tilleggsopplysninger: Fanga i ruse. Ringmerker: Ole E. Torland.

Observasjonsdato: 24.8.2014. Sted: Åkrasanden (59.15.08N-005.11.25E) Karmøy, Rogaland.

Tilleggsopplysninger: Tydelige bilder som dokumentasjon. Avstand og retning: 2141 km SSW. Grader: 196. Tid: 0-0-16. (16 dager).

Myrsnipe lett å identifisere med oransje flagg på høyre fot med bokstavene APU. Den ble merket i Longyearbyen 8.8.14 og fotografert på Åkrasanden 16 dager seinere (O. K. Bjørnstad).

Skarver til halve Europa

Storskarvene (mellomskarvene) som årlig merkes på Store Rova i Bokn, gir mange spennende gjenfunn. Til nå har unger herfra spredt seg over store deler av Vest-Europa fra sørspissen av Spania og Portugal i sør, til København og Sveits i øst. Det nordligste gjenfunnet er fra Trondheimsfjorden. Et nytt funn fra Kent i England er det andre til Storbritannia fra Rogaland.

To unge sildemåker i fiskerihavna i Agadir, Marokko 16.1.14. Den nærmeste måken ble merket på Slettingen ved Mandal 13.7.13 mens kompisen ved siden av ble merket på Hydro-området på Karmøy 20.7.13 med fargering JMJ2. Foto: B. Halderlein.

Mange måkefunn – som vanlig

Sildemåke, gråmåke og svartbak dominerer blant årets gjenfunn og kontroller. Men også denne gangen har det blitt noen funn av hettemåke, fiskemåke og krykkje. Gjenfunnsmaterialet for de fargemerka måkene har etter hvert blitt svært stort, og vi tar bare med et utvalg av funnene.

Gråmåke med plastring JN464 jaktet på småkryp i fjæra i Vikevågen 2.2.14. Ringen fikk den påsatt mens den var unge på Hornøya i Finnmark 10.6.09. Sin første vinter tilbrakte den i Danmark hvor den ble sett i Hirtshals 3.12.09. Sommeren 2012 var den på hjemtraktene, sett i Mehamn 6.8.

Svartbak JP800 kontrollert på isen på Hilleslandsvatnet 2.2.14 ble merket ved Mandal 30.6.13 og sett i Hirtshals 3.11.13. Den var tilbake på Sørlandet i desember da den ble sett ved Lindesnes 25.12.

Gråmåke JN229 merket på Hydro-området 11.7.09, er siden observert mange steder rundt i kommunen, sist på isen på Hilleslandsvatnet 2.2.14. Ingenting tyder på at den har vært utenlands.

Fiskemåke JE52 merket som ungfugl (2k) i Mandal 7.1.96, satt på isen på Vormedalskanalen 4.2.14 sammen med ca. 40 gråmåker. Etter merking er måken kontrollert hele 12 ganger på strekningen Mandal-Kristiansand i vinterhalvåret, sist 10.2.12.

Fiskemåke JXA3 merket som unge ved Hydrohallene, Håvik 6.7.10, ble sett i Friesland, Nederland 29.10.11, stedet er trolig er overvintringsplassen til denne måken. 14.4.14 ble den kontrollert på hekkeplassen den vokste opp, på Hydro-området. Å dra rett sør til Nederland er vanlig for fiskemåkene våre, her en til: Unge JX38 merket på Hydro 10.7.13, ble avlest i Terschelling, Nederland 25.8.14.

18 år gammel fiskemåke ringmerket i Mandal og sett igjen på Vormedal.

To nye, ringmerka sildemåker ble oppdaget i kolonien ved Hydro 18.4: JJL8 og J3X3. Den første var merka på Hydro i 2009, den andre i 2008. Begge har vært kontrollert i utlandet. JJL8 ble sett i Portugal 16.11.12, J3X3 er sett en rekke ganger vinterstid i Agadir i Marokko 2009-13.

Raskt sørover: Sildemåke J1MH avlest i kolonien på Ryvingen 2.6.14, var i Huelva, Sør-Spania 26.8.14. Nordover, men ikke hjem: Det ser ut til å være vanlig blant unge sildemåker å trekke et

Til venstre øverst: Svartbak J2YR har hatt vinterferie både i England og Frankrike siden den ble merket som unge på Sandholmane ved Åkrehamn i 2007. De siste 3 årene har den vendt hjem i mars for å raste på Stavasanden mellom hver båt som har kommet inn med fisk til Ferkingstad havn. 14.3.14. T.h.: Den franske krykkja henger fortsatt med, merket som unge i Finistère i 1998. Den skaffet seg make og bygget reir og alt så lovende ut, men avkom ble det ikke i år heller. 2.4.14.

stykke nordover de første somrene før de er kjønnsmodne, uten å ta hele turen til fødestedet. Et eksempel av året på dette er sildemåke J3KU merket på Jarstein 23.7.13 og avlest i Torremolinos, Spania 25.2.14. Midt på sommeren, 10.7.14, ble den fotografert på et grisejorde i Suffolk, England.

Sildemåke J1X3 ble merket som unge på Hydro-området 10.7.08, tilbrakte vinteren 09/10 på en søppelfylling nær Madrid. Neste vinter var den også i Spania: ved Fuengirola og Malaga. Sommeren 2011 tok den seg en tur tilbake til Rogaland. Sommeren 2010 var den på visitt i Norfolk, England. Sist vinter var den tilbake ved Middelhavet hvor den sist ble sett 23.2.14 på ei strand ved Malaga (øverste bildet). Nederste bildet viser samme måken ankommet hjemplassen på Hydro 12.4.14.

Allerede i september er «Hydro-sildemåkene» på overvintringsplassene sine i Nord-Afrika. To ferske innrapporteringer vitner om dette: JJN1 merket som unge 11.7.09 rastet på Beach Airport, Nouadhibou i Mauritania 26.9.14. J4X0 som klekket på Hydro i 2008, ble sett hekkende på samme sted 7.7 i år. 28.9 ble ringen avlest i Mauritania på samme sted som JJN1.

Nye funn og kontroller av makrellterner

Spesielt må nevnes ternene som fikk ringnummer 7543189-91. De ble merket som søsken i kolonien vest for Dalstre, Torvastad 6.7.14 og ble kontrollert sammen i Hirtshals, Danmark allerede 1.8. Tidlig avreise og at alle tre har holdt sammen er i seg selv interessant. Men overraskende viser det seg at det ikke finnes tilsvarende gjenfunn i databasen til Stavanger Museum. Danmark ligger ikke på den normale reiseruta til makrellterner fra Rogaland som skal til Afrika. Det finnes bare ett funn fra før og det gjelder ei terne på returtrekk om våren.

Makrellterne 7473348 merket som unge på Bygnes 2.7.09, ble kontrollert i kolonien på Sund 2.6.14.

Makrellterne 7326471 merket som unge på Storesundskjæra 10.7.96, kontrollert med unge på kai på Husøy 21.-22.7-14.

Makrellterne 7358451 merket som unge på Bleikjo 10.7.97, kontrollert sammen med unge på kai på Husøy 21.-22.7.14.

Makrellterne BTO SV 31900 merket på Seal Sands, England i 1999, ble kontrollert sammen med andre adulte og juvenile makrellterner på en kai på Husøy 21.7.14. Et underlig treff er at på den samme serien med 100 ringer brukt på rasteplassen Seal Sands på den engelske kanalkysten i 1999, er det kontrollert to terner tidligere hos oss, ei på Bygnes 10.6.11 og ei annen samme sted 1.7.03.

Makrellterner 7543189, -190 og -191 merket 6.7.14 i kolonien på Dale, Torvastad, ble avlest samtidig i Hirtshals allerede 1.8.14. Ungene ble merket i nummerrekkefølge, og ble i feltboka notert som søsken. Det ble merket 6 andre unger av makrellterne på skjæret denne dagen, men de tre har altså fulgt hverandre på første etappe sørover, kanskje også sammen med foreldrene sine.

Havhest. 2 av 3 avleste ringer på Jarstein i år var av hekkende havhester merket som unger på Ferkingstadøyane. Den eldste (4104835) var merket der i 1987. I alt har 6 hekkede havhester registrert de siste årene på Jarstein sin opprinnelse fra Ferkingstadøyane. Det er ennå ikke gjort kontroller av havhester som er klekket på Jarstein.

Lyslogger

I samarbeid med SEAPOPOP ble 10 toppskarver påsatt lyslogger. Alle på Jarstein. Her startet vi også med fargemerking av havhest i år.

SEAPOPOP (avledet av den engelske termen for sjøfuglbestander – seabird populations) ble startet i 2005 og er et helhetlig og langsiktig overvåkings- og kartleggingsprogram for norske sjøfugler. Programmet innebærer et nytt initiativ for disse aktivitetene langs Norskekysten, på Svalbard og i tilhørende havområder, og vil fremskaffe og vedlikeholde grunnleggende kunnskap om sjøfugl for å bidra til en bedre forvaltning av disse marine miljøene. Spesiell fokus rettes mot innhenting av data som gjør det mulig å modellere effekter av menneskets inngrep og skille disse fra det som primært skyldes naturlig variasjon. <http://www.seapop.no/no/>

Gjenfunnsatlas online

Alle gjenfunn av fugler merket med ringer fra Stavanger Museum er nå tilgjengelige på nett. Med få klikk kan du gjøre utvalg og for eksempel se hvor alle krykkjene fra Rogaland så langt er rapportert fra, og sjekke merkedata på disse og finne hvor mange som er merka i Karmøy. Sjekk eksempel her: <http://must.ringmerking.no/>

Til ettertanke

Generelt sliter Karmøys sjøfugler sammen med andre fuglearter knyttet til strand og skjærgård. Noen har forsvunnet helt i løpet av de siste 20-30 årene. Vi savner spesielt tyvjoen og steinvenderen. For overflatefiskere som krykkje, terner og havhest er framtida usikker. Det er ikke en selvfølge at de hekker her om nye 20-30 år.

Vi som driver Mink- og sjøfuglprosjektet prøver å fokusere på det vi kan gjøre her og nå – tiltak som virker. Vi kan ikke gjøre noe direkte med klimaendringer og overfiske, og rovfuglene skal ha sin del av sjøfugl på menyen. Men vi kan si i fra. Reguleringsbestemmelsene for viktige fiskeslag for sjøfuglene i Nordsjøen er ikke strenge nok: mange fugler sulter og har ikke overskudd til å fore opp unger. Og det er ikke bare pelagiske fiskeslag det går tomt for. Stinta er en viktig matfisk for en rekke sjøfugler, og for tida drives et knallhardt fiske på den i Karmøy.

Minken fortsetter å ødelegge sjøfuglkolonier selv etter at rundt 1200 dyr er tatt ut siden oppstart av prosjektet. Den nasjonale handlingsplanen mot mink må følges opp med ressurser ut til kommunene. Det må også følge med midler til årlig overvåking, slik at sjøfugler utenfor reservatene får bedre vern ved bl.a. å innføre «midlertidige reservater» der terner og «paraplyarter» slår seg ned for sesongen.

Den store innsatsen som er lagt ned for sjøfuglene i prosjektområdet vårt, ser vi etter hvert mange positive resultater av. Denne sommeren har vist at unger f. eks. av siland har vokst opp på steder som i årevis har vært helt tomme. Hettemåkekolonien i Bøvatnet er ei perle – så vellykket som det går an å bli – takket være iherdig innsats fra entusiaster som holder minken unna med fellefangst nesten året rundt, og jegere som feller rev og mår i jakttidene.

Jarstein naturreservat

Hekkesesongen 2014

Rapport nr. 2-2014

Mink- og sjøfuglprosjektet

Oskar K. Bjørnstad
Karmøy Ringmerkingsgruppe

Innhold

Oppsummering	3
Artsgjennomgang	3
Grågås	3
Ærfugl	3
Havhest	4
Toppskarv	4
Tjeld	5
Sildemåke	6
Gråmåke	6
Svartbak	6
Krykkje	6
Teist	7
Ravn	7
Kart	8

Takk til de som var med som mannskap på telle- og merketurer til Jarstein i 2014. Utenom rapportforfatter var Hans Inge Hansen med som mannskap i 2014.

Forsidebildet viser en av havhestene som hekker på Jarstein. Den har nå fått ringnummer J6791 og har nå på sin andre lyslogger. Første lyslogger ble påsatt i 2011 og byttet i 2013. Denne ungen kom dessverre ikke på vingene i år. Det var en forholdsvis stor dødelighet i år sammenlignet med i fjor.

Rapporten er laget av Oskar Kenneth Bjørnstad som også har tatt alle bildene om ikke annet er opplyst. Ferdigstilt 8.10.2014.

Artikkelforfatter er i Syreneset og ser ut mot Jarstein en sur januardag og lengter mot vår og fugleliv på Jarstein.

Foto: Monica Bjørnstad

Oppsummering

Hekkesesongen 2014 ser ut til å ha gått som et normalt år Jarstein. Vi hadde hele 10 besøk i naturreservatet denne sesongen. Grunnen til dette er at vi i år foretok totaltelling i tillegg til fargemerking av toppskarv med lyslogger (7) og havhestmerkinger.

Det generelle inntrykket på Jarstein er at dette er et vellykket reservat hvor de fleste arter klarer seg bra. Unntaket er krykkje som heller ikke i år klarte å få til noen vellykkede hekninger.

Artsgjennomgang

Grågås

Grågås er en ny hekkeart på Jarstein. Denne ble først funnet hekkende i 2011. Ved besøk 4. mai ble det sett 16 individer som varsler. Samtidig ble det funnet 2 kull på 3 og 5 unger. Det er nok flere enn de 2 kulla på Jarstein.

Her er 2 av ungene fra kullet på 5 grågås som ble sett det ute i år.

Ærfugl

Ved opptelling i år ble det funnet 66 reir som var i bruk eller hadde vært i bruk på Jarstein. I 2008 er forrige gangen vi har hatt totaltelling og da var det 86 reir. Før dette har det vært en telling i 2002 hvor det ble påvist 18 reir. Dette er en art som har etablert seg i senere tid og ligger forholdsvis stabilt.

Tidlig i sesongen ligger ærfuglhannene på land i nærheten av reira.

Havhest

Havhest er en art vi har satset på å drive undersøkelser av på Jarstein. Den første havhesten kom til Jarstein i 2003 og det er nå 10 år siden den første havhesten ble merket i pionerreiret. Det ble ikke vellykket hekking første året, men vi merket første ungen på Jarstein i 2005. Etter det er det merket 4 i 2009, 6 i 2010, 4 i 2011, 3 i 2012, 8 i 2013 og 4 i 2014. Det var en viss ungedødelighet i år da det først ble påvist 11 reir og var kun 4 ved ringmerking. Totalt har vi kontroll på 22 reirreirgroper.

Vi har også gående et lysloggerprosjekt på havhestene. I 2014 ble ingen lysloggere samlet inn eller byttet. Men fugler uten metallring eller fargering ble fanget inn og ringmerket.

Toppskarv

I år talte vi opp alt av toppskarv og kom frem til et tall på 202 reir. Siste opptelling var i 2011 og da ble det talt opp 135 reir med innhold. Dette er en økning på 49% på 3 år. Den første toppskarven hekket på Jarstein i 1988 hvor det ble talt opp 4 reir. Tidligere tellinger resulterte i følgende (år/reir): 1991/5, 2001/32, 2004/68, 2008/125, 2011/135.

Denne havhesten er født på Ferkingstadøyane i 2001 og hekket i år på Jarstein.

I år skulle vi være med på et toppskarvprosjekt i regi av SEAPOP. Dette gikk ut på å sette fargemerke og lyslogger på voksne toppskarv. Siden vi fikk ringene alt for sent fikk vi ikke satt loggere på mer enn 7 toppskarver. Vi håper på å få utvidet dette prosjektet til neste år.

En av toppskarvene som fikk lyslogger i år.

Tjeld

Det er 3-4 par med tjeld som hekker i naturreservatet. Dette har vært stabilt i alle år.

En av tjeldene som hekker her ute.

Sildemåke

Sildemåken ble opptalt med 62 reir. Det var opptelling av reir i 1989 og 1991 med henholdsvis 120 og 130 reir. Ved senere estimerer på begynnelsen av 2000-tallet ble det estimert med rundt 50 par. Disse ble estimert rundt dalen hvor en går i land og er ikke direkte sammenligningsbare.

Gråmåke

Gråmåken er også en vanlig hekkefugl på Jarstein. I 2014 talte vi opp 101 reir. Det ble talt opp 140 reir i 1991.

Svartbak

Vi talte 33 reir i år, men vi var litt sent ute for å få med oss alle. Derfor er nok dette tallet litt høyere. I 1991 ble det talt opp 40 reir og i 2008 ble det 47 reir. Det er nok rundt det samme i år også.

Krykkje

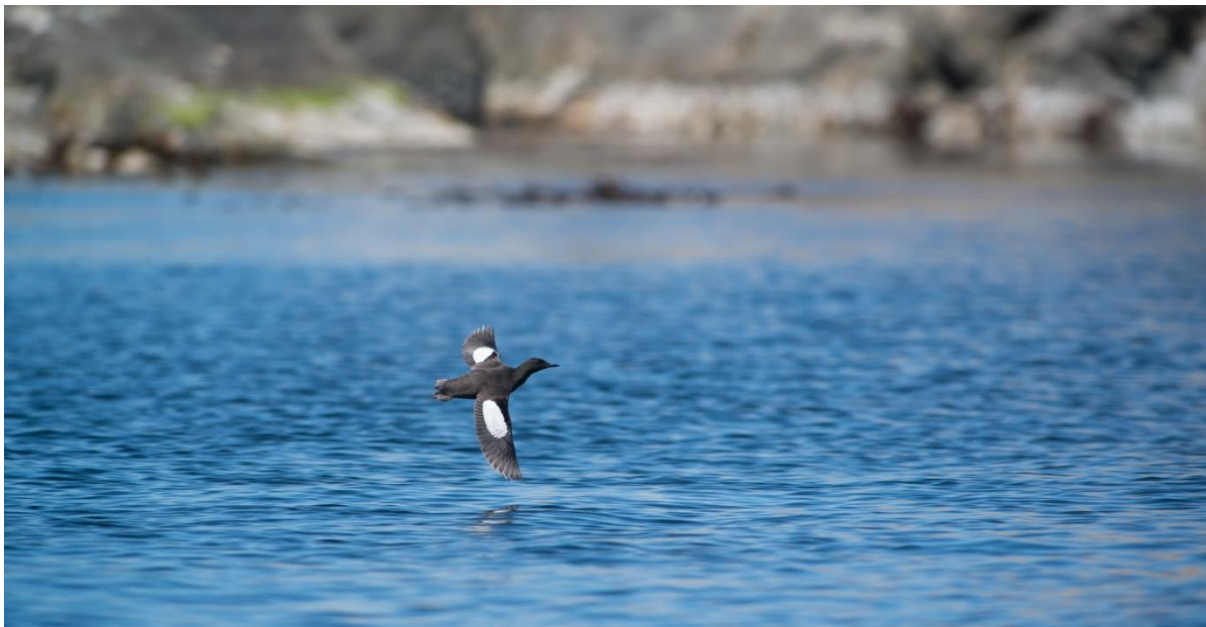
Krykkjen har en vanskelig historie på Jarstein. De forsøker år etter år, men det er sjelden de får opp unger. De voksne blir tatt på reir av vandrefalk og hubro, og koloniene forlates. I år var det 13 reir i bruk, men ingen unger ble klekket ut. Krykkjene har vi sett på Jarstein fra 2001 med 8 par. I 2002 ble det 14 og 2004 33par. Ved opptelling i 2008 var det ingen par, mens i 2011 var det 38 reir i 2013 var det 6-10 par.

Et oversiktsbilde fra krykkjekolonien som nå er hovedkolonien på Jarstein.

Teist

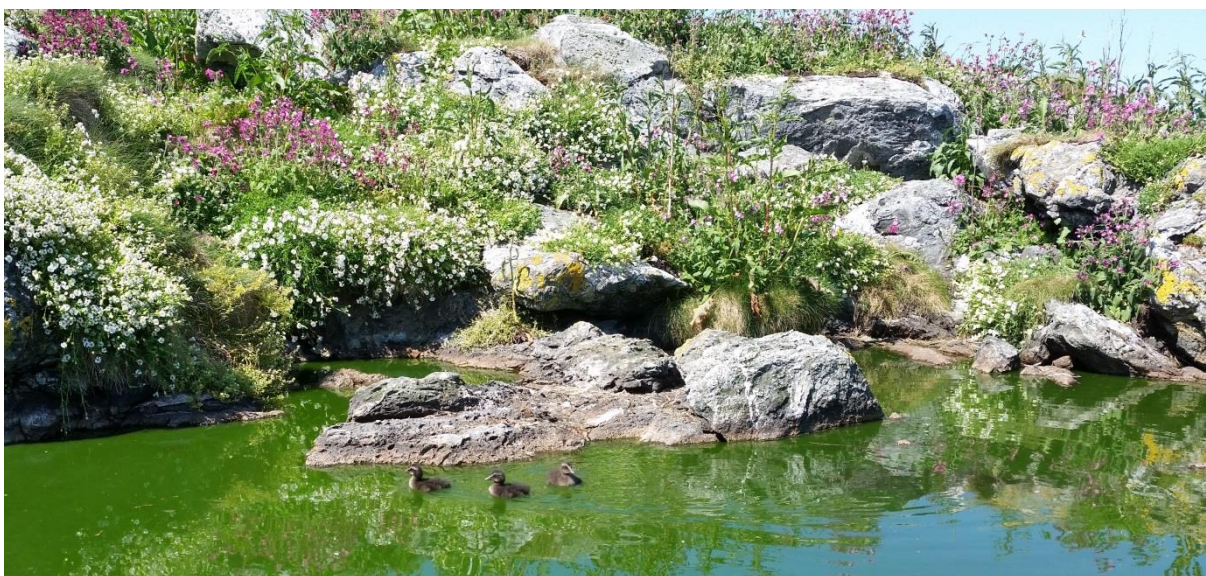
Teisten klarer seg bra på Jarstein. Vi vet at den har hekket her i mange år, men vi har kun funnet et reir tidligere. Normalt så ligger det mellom 10-18 voksne fugler på sjøen rundt holmen nær vi ankommer. I år hadde vi helt opp i 22 ind ved en telling. Disse ligger som regel i bukta på østsiden hvor vi fortøyer båten.

Teisten er en stabil hekkefugl på Jarstein.

Ravn

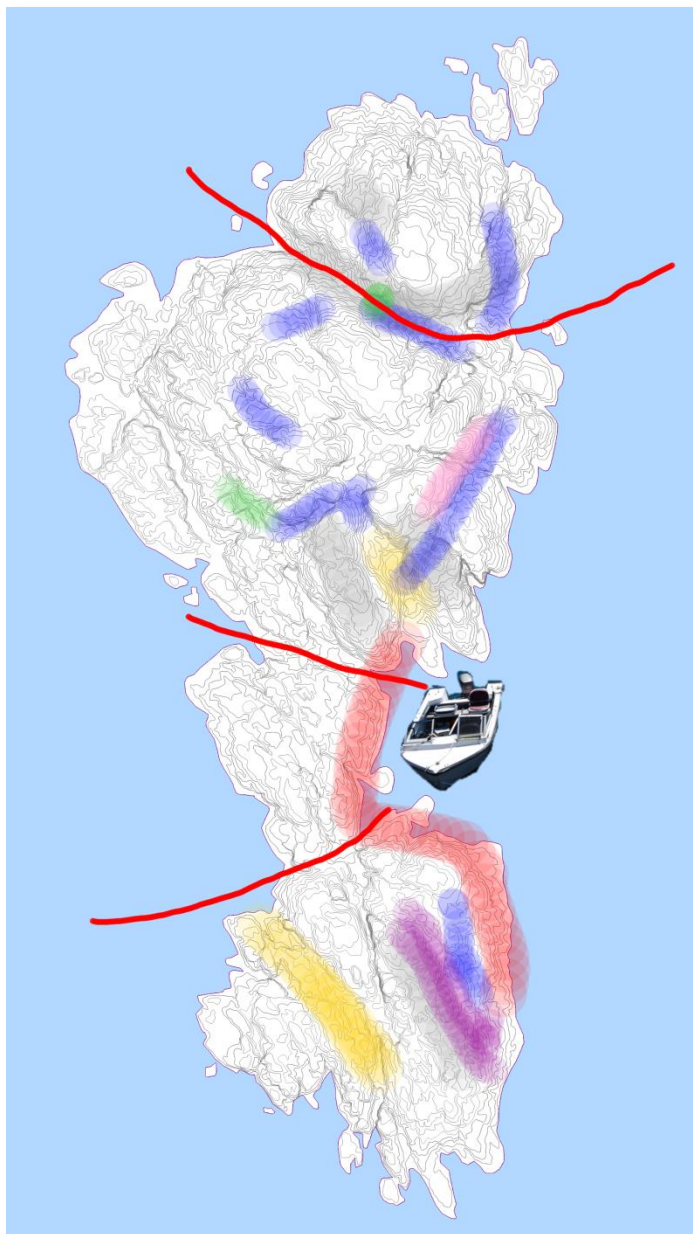
I ravnereiret på søre delen av Jarstein er det hvert år 3-4 unger som vokser opp. De gjør nok sitt innhogg i ungebstanden her ute. Det var unger i reiret i år også.

Tre ærfuglunger som svømmer rundt i en av dammene på Jarstein.

Kart

Jarstein er ca. 1 km lang og består av 4 hoveddeler: Fyret helt i nord, nordre delen (sør for fyret), midtre delen (lite fugl hekker her) og søre delen.

Oversikt: hvem hekker hvor

Rosa: Havhest, denne hekker konsentrert i en liten stripe på østsiden av nordre delen. Det er også 8-10 reir spredt utenfor denne stripen på nordre delen.

Blått: Toppskarv, disse hekker i urene hovedsakelig i nordre delen og ved fyret. Noen få par har begynt å hekke på søre delen.

Gul: Sildemåke, hekker hovedsakelig i dalen ved båtplassen og på vestsiden av søre delen.

Grå: Gråmåke, rundt fyret og i høyden ved dalen ved båtplassen. Noen hekker også i høyden i søre delen.

Lilla: Svartbak, Kolonien er på